MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet

Az állami bíróságok és a Választottbíróság a számok tükrében- 2013

Budapest, 2013. január

Az MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet olyan nonprofit kutatóműhely, amely elsősorban alkalmazott közgazdasági kutatásokat folytat. Célja, hogy elméletileg és empirikusan megalapozott ismereteket és elemzéseket nyújtson a magyar gazdaság és a magyar vállalkozások helyzetét és kilátásait befolyásoló gazdasági és társadalmi folyamatokról.

MKIK GVI Institute for Economic and Enterprise Research
Hungarian Chamber of Commerce and Industry

A kutatócsoport tagjai:
Nyírő Zsanna, gyakornok, GVI
Dörgő Benedek, gyakornok, GVI
Várhalmi Zoltán, elemző, GVI

Kutatásvezető:

Tóth István János, Ph.D.
(tudományos főmunkatárs, MTA KTI,
ügyvezető igazgató, MKIK GVI)
e-mail: tothij@econ.core.hu
Internet: http://econ.core.hu/~tothij

MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet
Budapest

A kézirat lezárva: 2013. január 30.

Cím: MKIK GVI
1034 Budapest, Bécsi út 120.
Tel: 235-05-84
Fax: 235-07-13
e-mail: *gvi@gvi.hu*
Internet: *http://www.gvi.hu/*

Tartalomjegyzék

Összefoglaló 6
Bevezetés 9
1. Állami bíróságok a számok tükrében 10
1.1. Magyar adatközlési gyakorlat az állami bíróságok működéséről 10
1.2. Állami bíróságok ügyforgalmi adatai 11
1.3. Az állami bíróságok ügyhátralékának alakulása 15
1.4. Állami bíróságok forgalmi adatai az eljárás időtartama szerint 29
2. Az MKIK mellett szervezett Választottbíróság a számok tükrében 40
3. Az MKIK mellett szervezett Választottbíróság és az állami bíróságok összehasonlítása 49
4. Vállalati vélemények a bíróságok működéséről 54
4.1. Vitás ügyek rendezése 54
4.2. Az MKIK mellett szervezett Választottbíróság ismertsége 59
4.3. A Választottbíróság megnevezése peres ügy esetén 62
4.4. A Választottbíróság presztízse 64
5. Következtetések 67
Melléklet 69
M1. Az állami bíróságok adatközlésének problémái 69
M2. A vizsgálat kérdőíve 73
M3. Az állami bíróságok ügyforgalma (peres és nem peres ügyek) 80

Ábrák jegyzéke

1.2.1. ábra: Az állami bíróságokhoz érkezett új peres ügyek száma bírósági szintenként, db (2004-2011; szabálysértéssel együtt) 12
1.2.2. ábra: Az állami bíróságok év végén folyamatban maradt peres ügyeinek száma bírósági szintenként, db (2004-2011; szabálysértéssel együtt) 13
1.2.3. ábra: Az állami bíróságok adott évben befejezett peres ügyeinek száma bírósági szintenként, db (2004-2011; szabálysértéssel együtt) 14
1.3.1 ábra: A helyi bíróságok ügyhátralék arányának alakulása, % (1999-2011; szabálysértés nélkül) 16
1.3.2. ábra: A helyi bíróságok ügyeinek és ügyhátralékának alakulása, db (1999-2011; szabálysértés nélkül) 17
1.3.3. ábra: A helyi bíróságok összes ügyszámának és az ügyhátralék arányának alakulása, ezer db, % (1999-2011; szabálysértés nélkül) 18
1.3.4. ábra: A törvényszékek ügyhátralék arányának alakulása – fellebbezett ügyek, % (1999-2011; szabálysértés nélkül) 19
1.3.5. ábra: A törvényszékek ügyeinek és ügyhátralékának alakulása – fellebbezett ügyek, db (1999-2011; szabálysértés nélkül) 20
1.3.6. ábra: A törvényszékek összes ügyszámának és ügyhátralék arányának alakulása (1999-2011; szabálysértés nélkül) 21
1.3.7. ábra: A törvényszékeken az ügyhátralék arányának alakulása – elsőfokú ügyek, % (1999-2011) 22
1.3.8. ábra: A törvényszékek ügyeinek és ügyhátralékának alakulása – elsőfokú ügyek, db (1999-2011) 23
1.3.9. ábra: A törvényszékek befejezett ügyszámának és ügyhátralék arányának alakulása – elsőfokú ügyek (1999-2011) 24
1.3.10. ábra: Az ítélőtáblák ügyhátralék arányának alakulása, % (2005-2011) 25
1.3.11. ábra: Az ítélőtáblák ügyeinek és ügyhátralékának alakulása, db (2005-2011) 26
1.3.12. ábra: Az ítélőtáblák befejezett ügyszámának és ügyhátralék arányának alakulása – elsőfokú ügyek, ezer darab, százalék (2005-2011) 27
1.4.1. ábra: Helyi bíróságok befejezett ügyeinek megoszlása az eljárás időtartama szerint, % (2004-2011) 30
1.4.2. ábra: Helyi bíróságok folyamatban maradt ügyei az eljárás időtartama szerint, % (2004-2011) 31
1.4.3. ábra: Törvényszékek befejezett elsőfokú ügyei az eljárás időtartama szerint, % (2004-2011) 33
1.4.4. ábra: Törvényszékek folyamatban maradt elsőfokú ügyei az eljárás időtartama szerint, % (2004-2011) 34
1.4.5. ábra: Törvényszékek befejezett másodfokú ügyei az eljárás időtartama szerint, % (2004-2011) 36
1.4.6. ábra: Törvényszékek folyamatban maradt másodfokú ügyei az eljárás időtartama szerint, % (2004-2011) 37
1.4.7. ábra: Ítélőtáblák befejezett ügyei az eljárás időtartama szerint, % (polgári, gazdasági, közigazgatási perek esetén; 2005-2011) 38
1.4.8. ábra: Ítélőtáblák folyamatban maradt ügyei az eljárás időtartama szerint, % (polgári, gazdasági, közigazgatási perek esetén; 2005-2011) 39
2.1. ábra: A Választottbírósághoz érkezett ügyek száma, db (2005-2011) 41
2.2. ábra: A Választottbíróság befejezett ügyeinek száma, db (2006-2012) 42
2.3. ábra: Választottbíróság eljárásainak időtartama, db (2006-2011) 43
2.4. ábra: Választottbíróság eljárásainak időtartama évenként, db (2006-2011) 44
2.5. ábra: A választottbíróság eljárásainak időtartama évenként, % (2006-2012) 45
2.6. ábra: Választottbíróság kereseti perértéke: ügyek száma, db (2006-2011) 47
2.7. ábra: Választottbíróság kereseti perértéke: ügyek aránya, % (2008-2012) 48
3.1. ábra: Az állami bíróságok és a Választottbíróság adott évben befejezett peres gazdasági ügyei, db (2006-2011) 50
3.2. ábra: A befejezett gazdasági ügyek megoszlása az egyes bíróságok szintjén, % (2006-2012) 51
3.3. ábra: Az állami bíróságok 3 hónap alatt befejezett gazdasági ügyeinek aránya az adott bírósági szint összes befejezett gazdasági ügyéhez viszonyítva, % (2006-2011) 52

3.4. ábra: A Választottbíróság 3 hónap alatt befejezett gazdasági ügyeinek aránya a Választottbíróság összes befejezett gazdasági ügyéhez viszonyítva, % (2006-2011) 53
4.1. tábla: A vállalkozások létszám szerinti megoszlása 54
4.1.1. ábra: Vitás ügyek száma az elmúlt 5 évben a szerződésben foglaltakkal kapcsolatban 55
4.1.2. ábra: Előfordult már valaha, hogy vitás ügyüket állami bíróság elé vitték? 56
4.1.3. ábra: Vállalatok véleménye az állami bíróságokról a gazdasági ügyek kapcsán (2012) 57
4.1.4. ábra: Vállalatok véleménye a bírósági ügymenet várható időigényének szerepéről abban, hogy a cégek nem terelik bírósági útra vitás ügyüket 58
4.2.1. ábra: A Választottbíróság ismertsége 59
4.2.2. ábra: Választottbíróság ismertségének forrása 60
4.2.3. ábra: Gyorsított eljárások ismertsége (2012) 60
4.2.4. ábra: Egyeztető-közvetítő eljárások ismertséggel? (2012) 61
4.2.5. ábra: Egyeztető-közvetítő szolgáltatás igénybevételi szándéka (2012) 61
4.3.1. ábra: Választottbíróság megnevezése a szerződésekben 62
4.3.2. ábra: Vitás ügyek az állami és a Választottbíróság előtt 63
4.4.1. ábra: Az állami és Választottbíróság összehasonlítása (2012) 64
4.4.2. ábra: A válaszadók álláspontja a Választottbíróság kizárólagos hatáskörével és illetékességével kapcsolatban 65
4.4.3. ábra: A Választottbíróság elutasításának oka 66

Összefoglaló

Elemzésünk egyrészről azt vizsgálja, hogy milyen és utóbbi tíz évben hogyan változott az állami bíróságok és a Választottbíróság ügyforgalma, milyen gyorsasággal képesek a hozzájuk érkező ügyeket megoldani.

A tanulmány másik fő célja, hogy feltárja, a hazai cégek hogyan vélekednek az állami bíróságokról és a Választottbíróságról, illetve, hogy változott-e a véleményük az elmúlt öt évben.

Az elemzéshez az állami bíróságok honlapján[1] található statisztikákat, a Választottbíróság statisztikáit, illetve a GVI 2007-ben és 2012-ben vállalatok körében lefolytatott kérdőíves kutatását használtuk.

A statisztikai adatok áttekintése alapján megállapítható, hogy az állami bíróságok adatközlése sok esetben problematikus, adatközlési gyakorlatuk bizonyos kérdések megválaszolását nem teszi lehetővé. Például, az állami bíróságok nyilvántartásában a „befejezett ügyek" azok az ügyek, amelyeket az adott bírósági szint határozattal vagy ítélettel befejezett, azonban ez kizárólag annyit jelent, hogy az adott bírósági szinten véget ért, és nem azt, hogy az ügy valóban lezárult.

A nyilvánosan elérhető bírósági statisztikákból nem tudhatunk meg semmit arról, ami az állampolgárokat, vállalkozásokat leginkább érdekli: mennyi eljárási időre kell számítania egy állampolgárnak, vállalkozásnak ma Magyarországon egy ügy bíróságra kerülésétől a jogerős ítélet kihirdetéséig általában, és bizonyos ügyfajták (pl. gazdasági peres ügyek) esetén konkrétan.

Az MKIK mellett működő Választottbíróságra vonatkozóan ezek az adatok elérhetők, illetve kiszámíthatók. Ennek megfelelően az állami bíróságok és a Választottbíróság hatékonyságának összehasonlítása csak korlátozott módon megvalósítható.

Az állami bíróságok[2] ügyforgalma 2004 és 2009 között folyamatosan nőtt, majd 2009 óta csökken, ez elsősorban annak köszönhető, hogy a helyi bíróságokhoz érkező ügyek száma jelentősen csökken (az ügyszám 2009-hez képest 2011-re 50 százalékkal).

Az állami bíróságok hatékonyságának egyik mutatója az ügyhátralék mértéke, vagyis az az arány, amely megmutatja, hogy az adott év végén az ügyek hány százalékát nem fejezték be az adott bírósági szinten. A folyamatban maradt ügyek aránya 1999 és 2011 között minden bírósági szinten meghaladta a 20 százalékot. A helyi bíróságokon az ügyhátralék aránya szinte változatlan: a vizsgált időszak egyes éveiben nagyjából ügyeik egyharmadát nem fejezték be. Az ügyhátralék állandó értéke azért különös, mert eközben ügyforgalom egyes években számottevően változott. A törvényszékek „fellebbezett, folyamatban maradt" ügyeinek aránya az ügyek egyötöde és egynegyede között mozgott, a befejezetlen ügyek aránya – a teljes időszakot figyelembe véve – nőtt, miközben az ügyforgalmuk csökkent. A törvényszékek folyamatban maradt elsőfokú ügyeinek aránya az ügyek egyharmada körül mozgott, a vizsgált időszakban növekedő tendenciát mutatott, azonban ebben

[1] http://www.birosag.hu/engine.aspx?page=Birosag_Statisztikak *(Letöltés ideje: 2012.10.04.)*
[2] *A helyi bíróságokat és a törvényszékeket vizsgáltuk.*

az esetben az ügyforgalom is növekedett. Az egyetlen bírósági szint, ahol az ügyhátralék arányának javulását figyelhetjük meg, az ítélőtáblák szintje, ahol a növekedő ügyforgalom ellenére, 2008 óta sikerül a folyamatban maradt ügyek arányát némileg csökkenteni, azonban az ügyhátralék aránya még így is több, mint egyötöd volt az utóbbi években.

Vizsgáltuk azt is, hogy a különböző időtartamok alatt befejezett ügyek aránya hogyan alakult, azonban jelentős változás egyik bírósági szint esetében sem tapasztalható. Vagyis az egyes években a különböző bírósági szinteken az ügyek hasonló arányát sikerül befejezni egy-egy időintervallumon belül. Például, a helyi bíróságokon 3 hónap alatt befejezett ügyek aránya a vizsgált nyolc év során 33 és 37 százalék között mozgott, a 3 és 6 hónap között befejezett ügyek aránya 19 és 20 százalék között ingadozott, a 6 és 12 hónap között befejezett ügyek aránya 22 és 23 százalék között mozgott, az 1 és 2 év között befejezett ügyek arány 14 és 16 százalék között ingadozott, a 2 és 3 év között befejezett ügyek aránya 4 és 5 százalék között mozgott, a 3 év felett befejezett ügyek aránya pedig minden évben 3 százalék volt. Láthatjuk, hogy a különböző években az arányok közötti eltérések nagyon csekélyek, ami azt jelenti, hogy az időtartam szerinti hatékonyság nem javult 2004 és 2011 között.

2005 és 2012 között a Választottbíróság ügyforgalma jelentősen csökkent: 2005-ben még 1417 ügy érkezett a Választottbírósághoz, 2006-ban 411, 2007 óta pedig nagyjából 300 ügyük van évente. Az ügyeik legnagyobb arányát 6-12 hónap alatt tudják befejezni. A Választottbíróság esetében a kereseti perértékekről is rendelkezésünkre álltak adatok. Ezek szerint a Választottbíróság ügyeinek nagyobb aránya a kisebb perértékkel rendelkező ügyek körébe tartozik, azonban egyenletesen növekszik azon ügyeik aránya, amelyeknek magas a perértéke.

A gazdasági ügyek legnagyobb arányát minden vizsgált évben a helyi bíróságok fejezték be, majd a törvényszékek következnek. Az állami bíróságon belül a legkevesebb ügyet az ítélőtáblák fejezik be, a Választottbíróság még az ítélőtáblához képest is elmarad, azonban hangsúlyoznunk kell, hogy amíg a Választottbíróság által befejezett ügyek valóban lezártnak tekinthetőek, addig az állami bíróság egy szintje által befejezett ügy egy másik szinten vagy jogi fórumon folytatódhat, vagyis valójában lehetséges, hogy nem befejezett.

Az ügyek lezárásához szükséges időtartam szempontjából is megvizsgáltuk a különböző bíróságok adatait. Konkrétabban azt, hogy az egyes bíróságok a hozzájuk került ügyeknek mekkora hányadát tudják gyorsan – vagyis 3 hónap alatt – befejezni. Azt találtuk, hogy az ügyeik legnagyobb arányát – egy év kivételével – a törvényszékek fejezik be a leggyorsabban.

A kérdőíves vizsgálat eredményei azt mutatták, hogy a cégek körében a Választottbíróság ismertsége csökkent 2007 és 2012 között. 2007-ben még a válaszadók majdnem kétharmada hallott a Választottbíróságról, 2012-ben már csak 50 százalékuk. A Választottbíróság alacsony ismertségét jól jelzi az is, hogy a válaszadók közel kétharmada nem tudta azt, hogy a Választottbíróság gyorsított eljárásokat, illetve egyeztető-közvetítő eljárásokat is lefolytat. Ezzel függ össze az is, hogy azok a megkérdezettek, akik nem értettek egyet azzal, hogy a Választottbíróság kizárólagos hatáskörét kikössék fontos (pl. nagy értékű)

szerződések esetében, elutasításukat legnagyobb arányban azzal indokolták, hogy nem ismerik a Választottbíróságot.

A Választottbíróság és az állami bíróságok megítélésének összehasonlításakor azt találtuk, hogy – egy szempont kivételével – a Választottbíróságról pozitívabb a cégek véleménye.

A tanulmányban a helyi bíróságok elnevezést a városi és a kerületi bíróságok együttes megnevezésére alkalmazzuk (ld. 2010. évi CLXXXIV. törvény). A 2002. évi XXII. törvény vezette be az ítélőtáblákat, illetve megnevezésüket. A 2010. évi CLXXXIV. törvény alapján a Törvényszék (korábban: Megyei Bíróság) elnevezést alkalmazzuk, a Legfelsőbb Bíróság helyett pedig – ugyanezen törvény alapján – a Kúria elnevezést alkalmazzuk.[3]

A tanulmány első részében az állami bíróságok ügyforgalmának és ügyhátralékának alakulását vizsgáljuk, illetve azt, hogy hogyan változott a peres ügyek befejezéséhez szükséges időtartam. Vagyis a bíróságok hatékonyságának felmérésére tettünk kísérletet. A második fejezetben a Választottbíróság statisztikáira térünk át, az ügyforgalmukra, a Választottbírósághoz érkezett ügyek kereseti perértékére, illetve arra hogy milyen időtartam alatt tudják a hozzájuk beérkezett ügyeket lezárni. A harmadik részben az állami bíróságok gazdasági ügyeit hasonlítjuk össze a Választottbírósággal az ügyforgalom, illetve az ügy befejezéséhez szükséges időtartam szempontjából. A negyedik fejezetben a Választottbíróság és az állami bíróságok megítélését, illetve annak időbeli alakulását elemezzük két, vállalatok körében készített kérdőíves felmérés alapján.

[3] *Az állami bíróság egyes szintjeinek elnevezéséről további információ elérhető az alábbi linken: http://www.parlament.hu/biz/aeb/info/tanulmany.pdf*

Bevezetés

Minden piacgazdaságban kardinális kérdés az, hogy mennyire érvényesül a bizalom a gazdasági szereplők egymásközti tranzakcióiban. Mennyire számíthatnak az üzletfelek arra, hogy a másik fél be fogja tartani a szerződésben vállalt kötelezettségeit és mennyire számíthatnak arra, hogy a szerződésszegés esetén a károsult fél bírósághoz fordulva érvényt tud szerezni jogos követelésének. A fenti problémán belül különös jelentőséggel bír az üzletfelek közötti vitás ügyek elintézési módja: mennyire látja járható útnak a károsult fél, hogy bírósághoz forduljon, azaz mennyire bízik abban, hogy egy per esetén a bíróság szakértő módon, gyorsan és részrehajlás nélkül fogja elbírálni az ügyét. A vállalkozás (lakosság) ebbéli döntése mögött pedig az húzódik meg, hogy *általában* mennyire bíznak a gazdasági szereplők a bíróságokban, hogyan ítélik meg működésüket? Ehhez pedig triviális, hogy rendelkezniük kell olyan tapasztalatokkal, illetve adatokkal, amelyek segítségével e kérdés megválaszolható.

A GVI az alábbi tanulmányban egyrészt azt vizsgálja, hogy milyen az állami bíróságok és a Választottbíróság ügyforgalma, milyen időtávon képesek a hozzájuk érkező ügyeket megoldani. A tanulmány másik fő célja az, hogy feltárja, a hazai cégek hogyan vélekednek az állami bíróságokról és a Választottbíróságról, illetve, hogy változott-e a véleményük az elmúlt öt évben. E kérdések megválaszolásához a GVI 2007-ben és 2012-ben készített kérdőíves felmérésének eredményeit ismertetjük.

1. Állami bíróságok a számok tükrében

1.1. Magyar adatközlési gyakorlat az állami bíróságok működéséről

Nagy fába vágja a fejszéjét az, aki arra az egyszerű kérdésre szeretne válaszolni, hogy Magyarországon jelenleg mennyi ideig történik egy peres úgy lefolyása az ügy bíróságra való beérkezésétől a jogerős ítélet lezárásáig[4]? Mekkorák az így értelmezett ügyek időbeli lefolyásának leíró statisztikái (átlag, medián, módusz, szórás, legkisebb és legnagyobb érték)? Ezekre az egyszerű és triviális kérdések megválaszolására ma Magyarországon az állami bírósági statisztika nem alkalmas. A bíróságok ugyanis a hozzájuk beérkezett ügyeknél a beérkezés időpontját és az általuk hozott (jogerős, vagy nem jogerős) ítéletek dátumát tartják nyilván. Külön-külön, tehát.

> Tegyük fel, hogy Magyarországon évente két peres ügyet tárgyalnak (A és B) és az ítélkezésben csak első fok és másodfok létezik. Ha az A ügy esetében az első fokon befejezett ítélet (A1) a1 napig tartott, de az ügy másodfokra került és a másodfokú eljárás (A2) a2 napig tartott és jogerős ítélettel zárult, akkor ez a mai bírósági statisztikákban két ügyként (A1, és A2) szerepel és így átlagos eljárási időként
>
> átlag (A) = (a1 + a2)/2 kapunk,
>
> miközben az ügy (A) lefolytatásának teljes ideje (a) az első fokú bíróságra kerüléstől a másodfokú és esetünkben jogerős ítéletig
>
> a = a1 + a2 lenne.
>
> Tegyük fel, hogy a B ügy befejeződött az első fokon (nincs másodfok) és tegyük azt is fel, hogy a jogerős ítélet meghozatala b napig tartott. A nyilvánosan elérhető magyar bírósági statisztikákban A és B ügy így három külön ügyként jelenik meg és így az ügyek elintézésének átlagos idejét a következőképpen kaphatjuk meg:
>
> átlag (A és B) = (a1 + a2 + b) /n
>
> ahol az n a nyilvántartott bírósági ügyek számát jelenti (esetünkben ekkor n = 3).
> Miközben a peres felek így tapasztalják az ügyek elintézésének idejét és ténylegesen is így kellene számolni:
>
> átlag (A és B) = ([a1 + a2] + b / n
>
> ahol n = 2.

[4] *Nem tekintetbe véve itt a perújítás lehetőségét, azaz amikor már egy jogerőre emelkedett ítélet rendkívüli perorvoslatára kerül sor. Lásd https://ugyintezes.magyarorszag.hu/ugyek/410006/420015/430001/Polgari_peres_eljarasok_jogorvoslat20091202.html.*

A nyilvánosan elérhető bírósági statisztikákból nem tudhatunk meg tehát semmit arról, ami az állampolgárokat, vállalkozásokat leginkább érdekli: mennyi eljárási időre kell számítania az állampolgárnak Magyarországon egy ügy bíróságra kerülésétől a jogerős ítélet kihirdetéséig általában, és bizonyos ügyfajták (pl. gazdasági peres ügyek) esetén konkrétan. Ezt a helyzetet mindenképpen figyelembe kell venni, mielőtt a rendelkezésünkre álló bírósági statisztikák alapján készült számításainkat ismertetnénk[5].

1.2. Állami bíróságok ügyforgalmi adatai

2004 és 2007 között az állami bíróságokhoz érkezett peres ügyek száma évről-évre csökkent, azonban 2008 és 2010 között növekedett, majd 2011-ben stagnált.[6] A legalacsonyabb ügyszám 2007-ben volt, amikor 379.000 ügy érkezett, a legmagasabb pedig 2010-ben és 2011-ben, amikor a bíróságok 456.000 új üggyel foglalkoztak. Az új ügyek többsége minden vizsgált évben a helyi bíróságokra érkezett.

[5] *Az elérhető bírósági statisztikák értelmezési és módszertani problémáiról bővebben lásd a tanulmány függelékét.*

[6] *Az állami bíróságok statisztikai adatait az állami bíróságok honlapjáról (http://old.birosag.hu/engine.aspx?page=Birosag_Statisztikak) töltöttük le. Letöltés ideje: 2012.10.04.*

1.2.1. ábra: Az állami bíróságokhoz érkezett új peres ügyek száma bírósági szintenként, db (2004-2011; szabálysértéssel együtt)

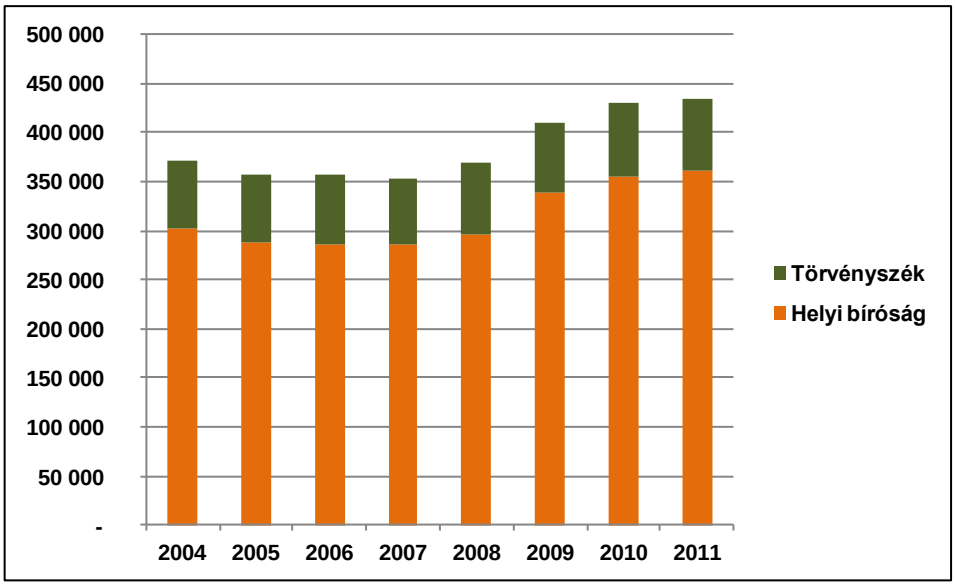

	Helyi bíróság	Törvényszék	Összesen
2004	302206	70031	372237
2005	288233	68960	357193
2006	285273	71577	356850
2007	285713	66730	352443
2008	295940	72409	368349
2009	339536	70522	410058
2010	354971	74472	429443
2011	360472	72794	433266

Forrás: Állami bíróságok honlapja: http://www.birosag.hu/engine.aspx?page=Birosag_Statisztikak

Annak érdekében, hogy teljes képet kaphassunk arról, hogy az egyes bírósági szintek milyen mennyiségű üggyel foglalkoznak egy adott évben, figyelembe kell venni azt is, hogy az előző évben hány ügyet nem sikerült befejezni. A folyamatban maradt ügyek száma 2004 és 2008 között 182.000 és 188.000 ügy körül mozgott, majd 2009-re meghaladta a 193.000 ügyet, 2010-ben további növekedést figyelhetünk meg, végül, az ügyszám 2011-re 184.000-re esett vissza.

1.2.2. ábra: Az állami bíróságok év végén folyamatban maradt peres ügyeinek száma bírósági szintenként, db (2004-2011; szabálysértéssel együtt)

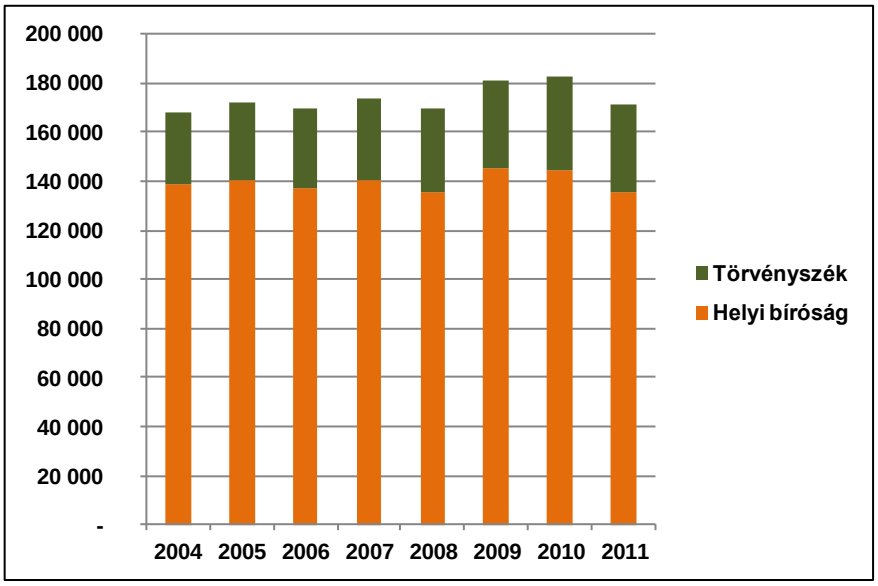

	Helyi bíróság	Törvényszék	Összesen
2004	138760	29530	168290
2005	140364	31932	172296
2006	137131	32798	169929
2007	139975	33982	173957
2008	135305	34669	169974
2009	145418	35323	180741
2010	144751	37539	182290
2011	135521	35515	171036

Forrás: Állami bíróságok honlapja: http://www.birosag.hu/engine.aspx?page=Birosag_Statisztikak

A befejezett ügyek esetében azt figyelhetjük meg, hogy 2007-ig csekély mértékben, de folyamatosan csökkent a befejezett ügyek száma, 2008 óta pedig minden évben nőtt.

1.2.3. ábra: Az állami bíróságok adott évben befejezett peres ügyeinek száma bírósági szintenként, db (2004-2011; szabálysértéssel együtt)

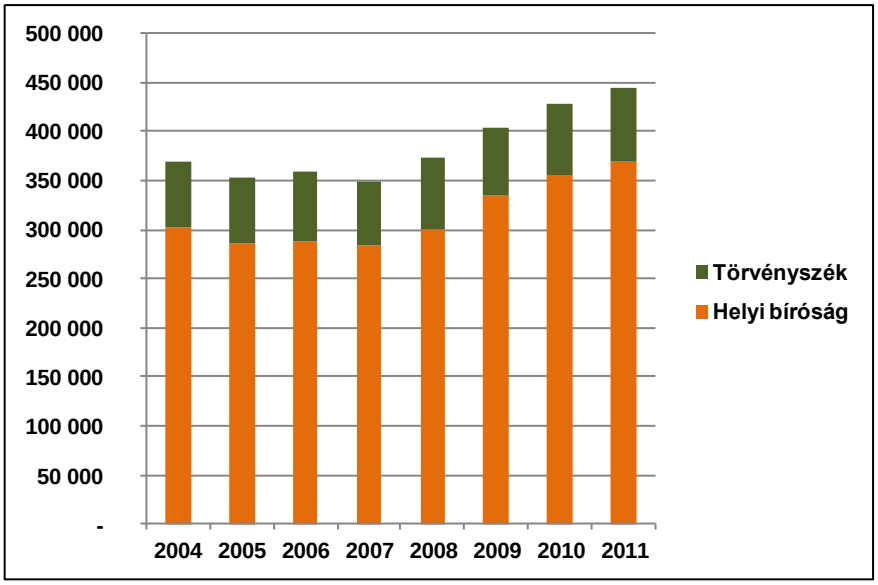

	Helyi bíróság	Törvényszék	Összesen
2004	302812	67193	370005
2005	286629	66558	353187
2006	288567	70720	359287
2007	282869	65546	348415
2008	300610	71722	372332
2009	334829	69868	404697
2010	355666	72256	427922
2011	369702	74818	444520

Forrás: Állami bíróságok honlapja: http://www.birosag.hu/engine.aspx?page=Birosag_Statisztikak

1.3. Az állami bíróságok ügyhátralékának alakulása

A bíróságok munkájának értékelésében és az állampolgárok, valamint a vállalkozások bíróságokra vonatkozó ítéleténél fontos annak ismerete, hogy a bírósági ügyet kezdeményező fél (felek) mire számítanak: az ügy beadásától számítva mikorra várható az ügy jogerős lezárása. A bírósági ítélkezés várható gyorsasága fontos információ, amely befolyásolja a vitában álló felek várható viselkedését (bíróságra „viszik-e" az ügyet, vagy másképp próbálják azt megoldani) és – mint később látni fogjuk – a bíróságokról való véleményükben is fontos tényezőként veendő számításba.

Ha az ügyek jogerős ítélettel való lezárásának várható hosszát nem is, de a nyilvánosságra kerülő adatokból ki lehet számolni, hogy az adott évben a bíróságon lévő ügyek mekkora részét nem tudta befejezni az adott bíróság, azaz mekkora az adott évre jellemző „ügyhátralék" aránya. Ehhez első lépésként ki kell számolnunk, hogy egy adott évben összesen hány üggyel kell foglalkoznia az adott bíróságnak. A következő jelöléseket vezetjük be:

Adott évben a bíróságra érkezett ügyek száma = U_t
Adott évben befejezett ügyek száma = UB_t
Adott évben be nem fejezett ügyek száma = UBN_t
Az adott évben az előző év(ek)ről áthúzódó ügyek száma = UAH_t
Az ügyforgalom négy csoportja közötti általános összefüggés az alábbi:

$$UB_t + UBN_t = U_t + UAH_t$$

Ahol $UAH_t + U_t$ és $UBN_t + UB_t$ az összes t évre vonatkozó ügyszámot adja meg.

Ezzel nyilvánvalóan teljesülnek az alábbi egyenlőségek.

a t évben befejezett ügyek száma:
$UB_t = U_t + UAH_t – UBN_t$

a t évben be nem fejezett ügyek száma:
$UBN_t = U_t + UAH_t – UB_t$

a t évben a bíróságra érkezett ügyek száma:
$U_t = UB_t + UBN_t - UAH_t$

a t évben az előző év(ek)ről áthúzódó ügyek száma:
$UAH_t = UB_t + UBN_t - U_t$

Egy bíróságon a folyamatban maradt ügyek százalékos arányát az adott évi ügyszámon belül a következőképpen kaphatjuk meg:

Folyamatban maradt ügyek aránya t évben = $UBN_t / (UAH_t + U_t) * 100$,
vagy = $UBN_t / (UBN_t + UB_t) * 100$

A fentiek alapján végezzük el a számításokat, akkor azt kapjuk, hogy a helyi bíróságoknál az ügyhátralék évenkénti aránya viszonylag egyenletesen alakult 1999-2011 között és 31 és 35 százalék között mozgott, vagyis a helyi bíróságok minden évben az ügyek nagyjából egyharmadát nem fejezték be a vizsgált évben. Az utóbbi két évben csökkenő arányokat láthatunk, de nem tudhatjuk, hogy ezek egy hosszabb tendenciát jeleznek, vagy csak a stagnáló trendbe illeszkedő kilengésekként értelmezendők.

1.3.1 ábra: A helyi bíróságok ügyhátralék arányának alakulása, % (1999-2011; szabálysértés nélkül)

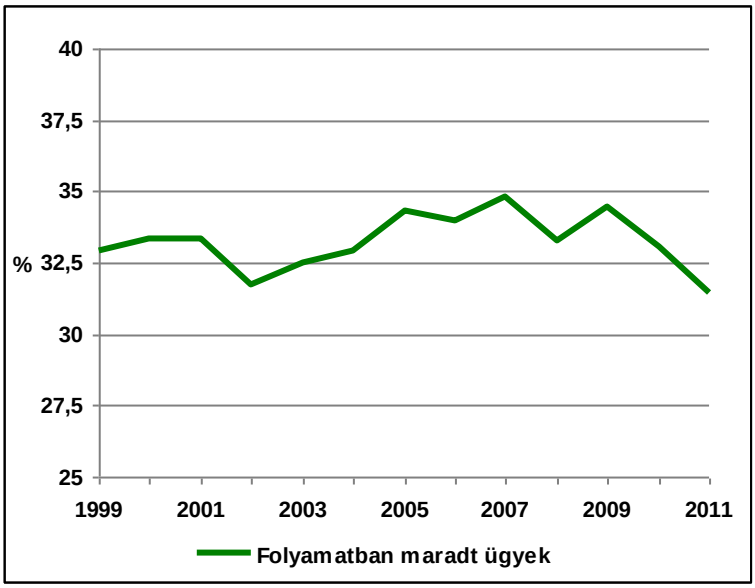

Forrás: Állami bíróságok honlapja: http://www.birosag.hu/engine.aspx?page=Birosag_Statisztikak

A helyi bíróságok folyamatban maradt ügyei nem csak az arányok, hanem az ügyszámok alapján is csupán kismértékű változást mutatnak a vizsgált időszak egyes éveiben, a legalacsonyabb érték 131.000 körüli ügyszám volt, míg a legmagasabb 157.000 körüli.

1.3.2. ábra: A helyi bíróságok ügyeinek és ügyhátralékának alakulása, db (1999-2011; szabálysértés nélkül)

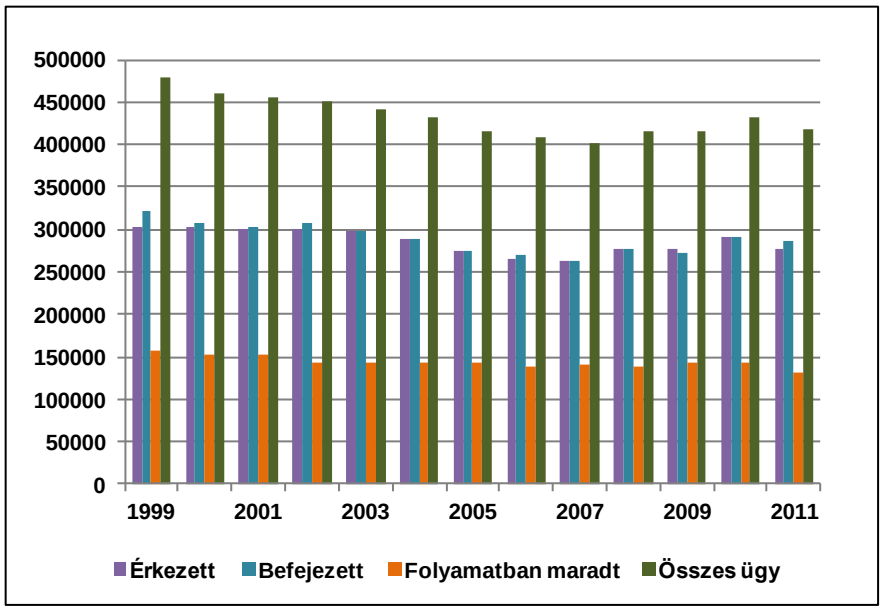

	Érkezett	Befejezett	Folyamatban maradt	Összesen
	(1)	(2)	(3)	(4) = (2)+(3)
1999	302835	321913	157976	479889
2000	302793	307165	153604	460769
2001	300906	303035	151475	454510
2002	300005	308199	143281	451480
2003	297461	297480	143262	440742
2004	288445	289465	142236	431707
2005	274520	273669	143087	416756
2006	265206	269591	138695	408293
2007	263030	261876	139849	401725
2008	275997	277597	138249	415846
2009	276944	272213	142980	415193
2010	290162	290081	143061	433142
2011	276040	287255	131846	419101

Forrás: Állami bíróságok honlapja: http://www.birosag.hu/engine.aspx?page=Birosag_Statisztikak

A helyi bíróságok esetében az ügyszám alakulása nem befolyásolja az ügyhátralék arányának alakulását. 2007-ig az egy évre jutó ügyek száma folyamatosan csökkent (480 ezerről 402 ezerre), azonban ebben az időszakban az ügyhátralék eltérése az egyes évek között csupán 3 százalék volt. Figyelemre méltó a 2007-es év, mivel a teljes időszak legalacsonyabb ügyszáma (402 ezer) és legmagasabb ügyhátralék aránya (35 százalék) is ebben az évben volt tapasztalható. Tehát a helyi bíróságok hatékonysága az ügyhátralék mentén nem javult a vizsgált időszakban.

1.3.3. ábra: A helyi bíróságok összes ügyszámának és az adott év végén az ügyhátralék arányának alakulása, ezer db, % (1999-2011; szabálysértés nélkül)

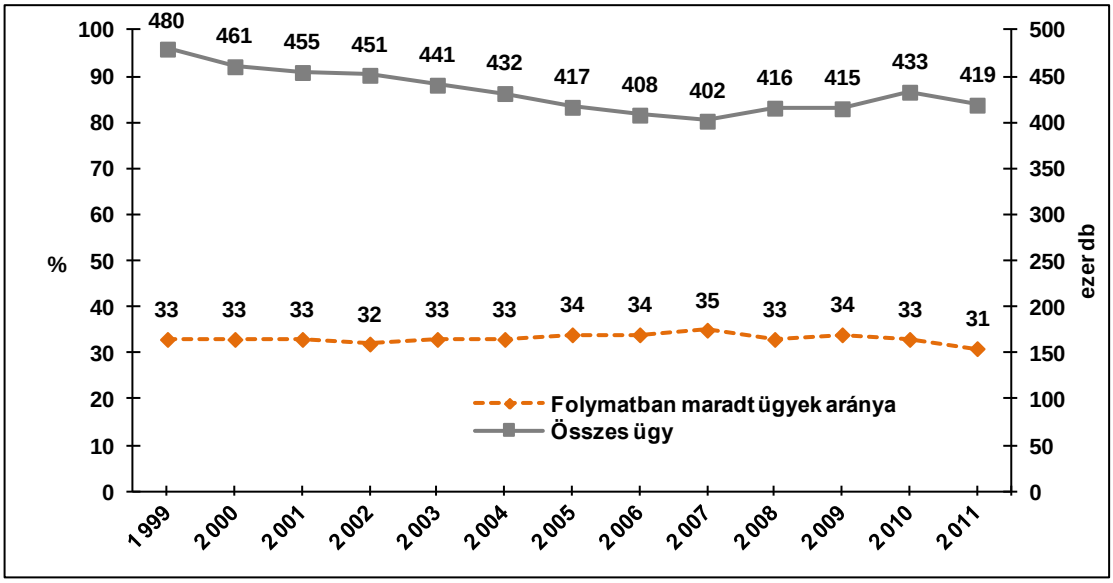

Forrás: Állami bíróságok honlapja: http://www.birosag.hu/engine.aspx?page=Birosag_Statisztikak

A törvényszékek esetében megkülönböztetjük az elsőfokú és a fellebbezett, először az utóbbiakkal foglalkozunk.

A törvényszékeken a fellebbezett folyamatban maradt ügyek aránya tendenciájában nőtt 1999-2011 között: a kezdeti 20 százalék körüli értékről az időszak végére 27 százalékra. A törvényszékek 2004-ig megközelítőleg az ügyek egynegyedét nem fejezték be egy-egy év folyamán, 2005 óta pedig nagyjából minden ötödik ügyet nem sikerül az adott évben lezárni.

1.3.4. ábra: A törvényszékek ügyhátralék arányának alakulása – fellebbezett ügyek, % (1999-2011; szabálysértés nélkül)

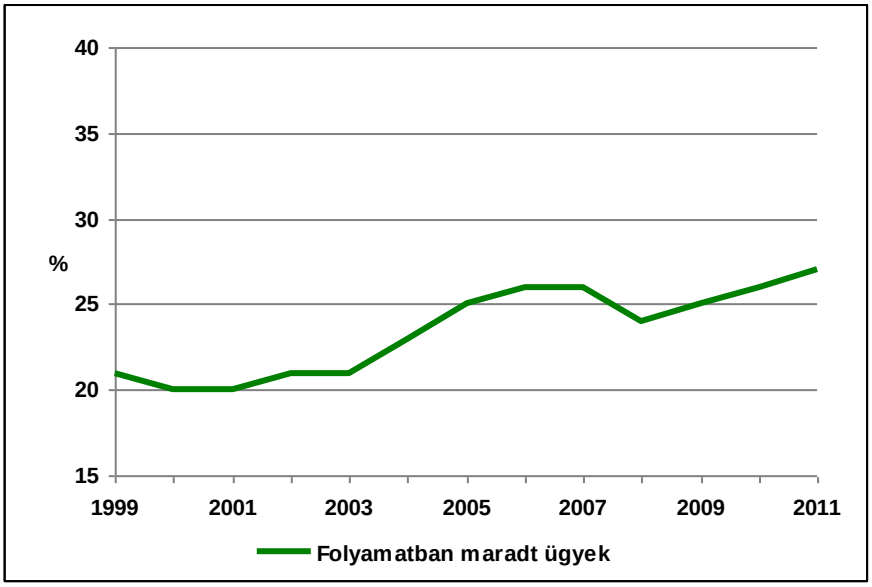

Forrás: Állami bíróságok honlapja: http://www.birosag.hu/engine.aspx?page=Birosag_Statisztikak

Az ügyszámot tekintve azonban azt láthatjuk, hogy a folyamatban lévő ügyek száma nem változott jelentősen: ez az időszak alatt 12.000 és 16.000 ügy között mozgott.

1.3.5. *ábra: A törvényszékek ügyeinek és ügyhátralékának alakulása – fellebbezett ügyek, db (1999-2011; szabálysértés nélkül)*

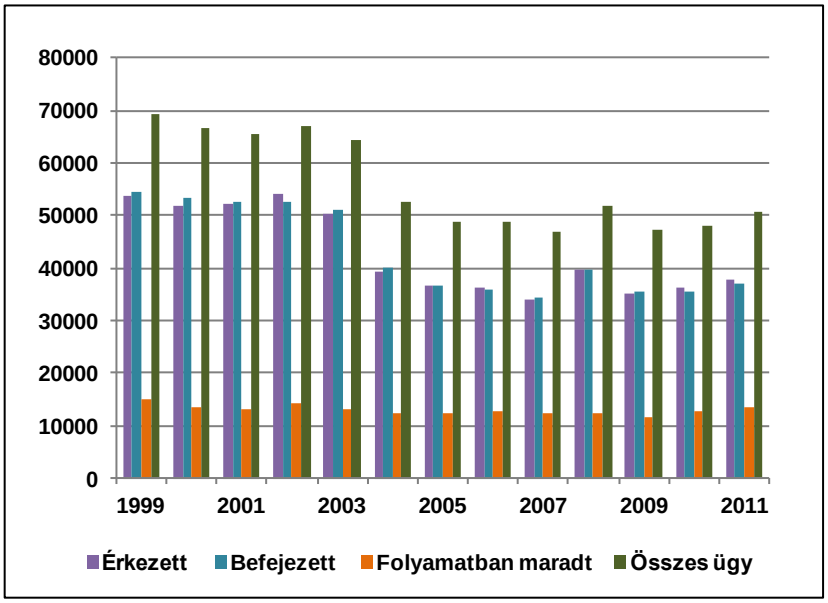

	Érkezett	Befejezett	Folyamatban maradt	Összesen
	(1)	(2)	(3)	(4) = (2)+(3)
1999	53718	54534	14913	69447
2000	51855	53388	13380	66768
2001	52154	52591	12943	65534
2002	53977	52735	14185	66920
2003	50220	51195	13210	64405
2004	39487	40234	12348	52697
2005	36549	36515	12382	48897
2006	36414	35891	12916	48796
2007	33862	34503	12275	46778
2008	39526	39596	12205	51801
2009	35212	35626	11791	47417
2010	36260	35387	12664	48051
2011	37976	36989	13651	50640

Forrás: Állami bíróságok honlapja: http://www.birosag.hu/engine.aspx?page=Birosag_Statisztikak

A vizsgált időszakban tehát úgy nőtt a törvényszékeken a fellebbezett ügyeken belül az ügyhátralék aránya, hogy csökkent az összes fellebbezett ügyé (lásd az 1.9. ábrát). Ez egyértelműen a törvényszékeken folyó ítélethozatali munka lassúbbodására mutat.

1.3.6. ábra: A törvényszékek összes ügyszámának és ügyhátralék arányának alakulása (1999-2011; szabálysértés nélkül)

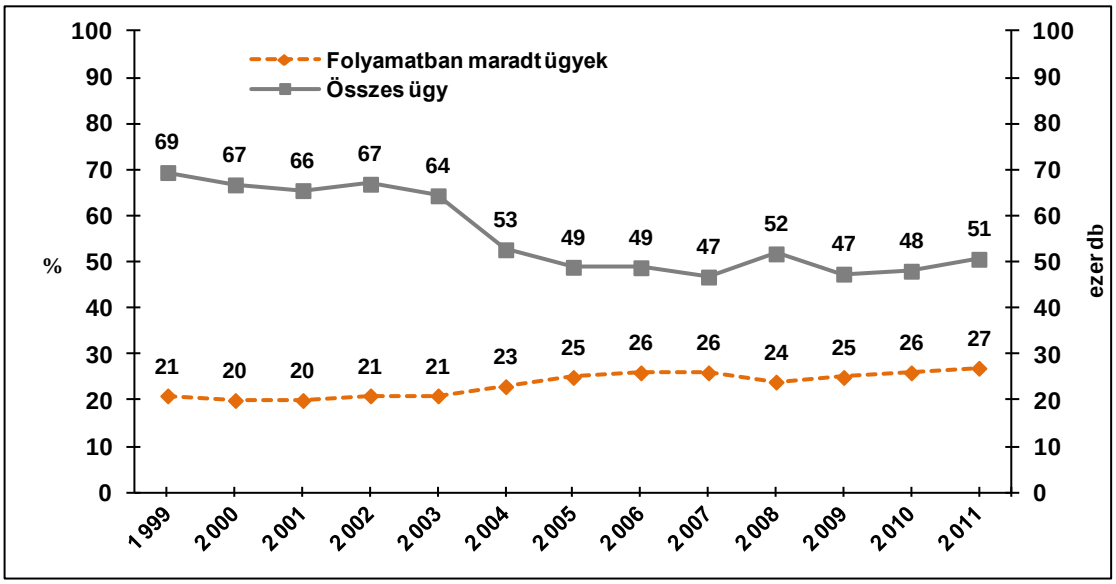

Forrás: Állami bíróságok honlapja: http://www.birosag.hu/engine.aspx?page=Birosag_Statisztikak

A törvényszékek ügyhátraléka az elsőfokú ügyek esetében folyamatosan magas volt 1999 és 2011 között. A vizsgált időszak elején az összes elsőfokú ügy nagyjából egyharmadát nem fejezték be, majd 2003-tól kezdve egészen az időszak végéig az adott év ügyeinek 40 százaléka körül mozgott a folyamatban maradt ügyek aránya. A növekvő tendencia és a 2006-2010 között látható stagnálás után 2011-ben kismértékű csökkenés látható (lásd az 1.10. ábrát).

1.3.7. ábra: A törvényszékeken az ügyhátralék arányának alakulása – elsőfokú ügyek, % (1999-2011)

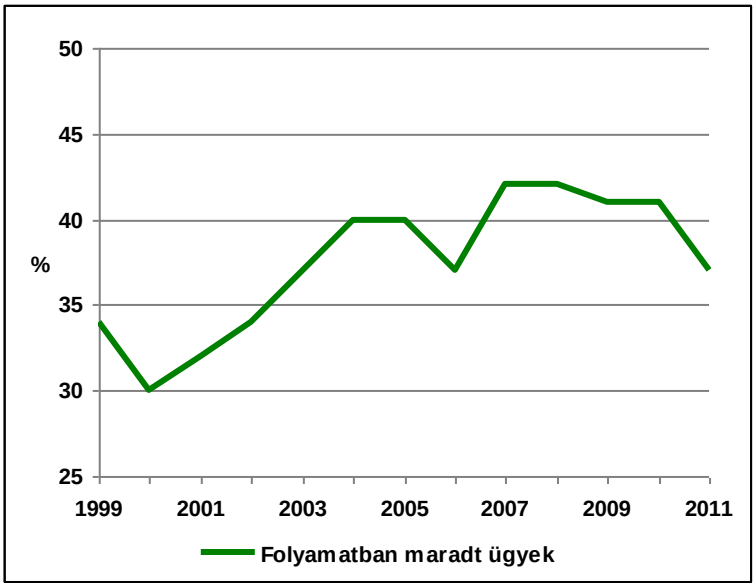

Forrás: Állami bíróságok honlapja: http://www.birosag.hu/engine.aspx?page=Birosag_Statisztikak

Az elsőfokú ügyeken belül a folyamatban lévő ügyek száma 2000-től a kezdeti 11-13 ezerről közel kétszeresére – 21-23 ezerre – nőtt az időszak második felében, miközben az összes ügyszám is csökkent.

1.3.8. ábra: A törvényszékek ügyeinek és ügyhátralékának alakulása – elsőfokú ügyek, db (1999-2011)

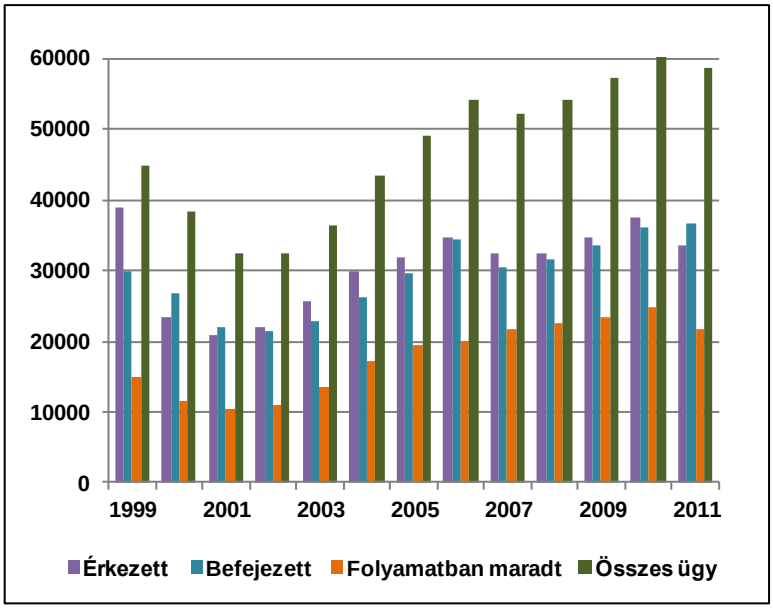

	Érkezett	Befejezett	Folyamatban maradt	Összesen
	(1)	(2)	(3)	(4) = (2)+(3)
1999	38834	29774	15049	44823
2000	23319	26757	11611	38368
2001	20811	22041	10381	32422
2002	21965	21503	10843	32346
2003	25534	22789	13588	36377
2004	29859	26279	17162	43447
2005	31832	29469	19525	48994
2006	34646	34305	19865	54171
2007	32281	30462	21684	52146
2008	32329	31568	22445	54013
2009	34722	33661	23506	57167
2010	37521	36182	24845	61027
2011	33659	36686	21818	58504

Forrás: Állami bíróságok honlapja: http://www.birosag.hu/engine.aspx?page=Birosag_Statisztikak

A törvényszékek elsőfokú ügyeinek esetében az látható, hogy az ügyhátralék aránya már a vizsgált időszak kezdetén is – amikor az ügyszám még alacsonyabb volt – magas volt, mivel az ügyek közel egyharmada maradt a befejezetlen a vizsgált évben. 2004-től az ügyszám jelentős emelkedésnek indult, amivel együtt járt, hogy az ügyhátralék is növekedni kezdett. 2004 óta az ügyhátralék aránya – két év kivételével (2006: 37 százalék, 2011: 37 százalék) – minden évben legalább 40 százalék volt, ami elég magas aránynak tekinthető.

1.3.9. ábra: A törvényszékek befejezett ügyszámának és ügyhátralék arányának alakulása – elsőfokú ügyek (1999-2011)

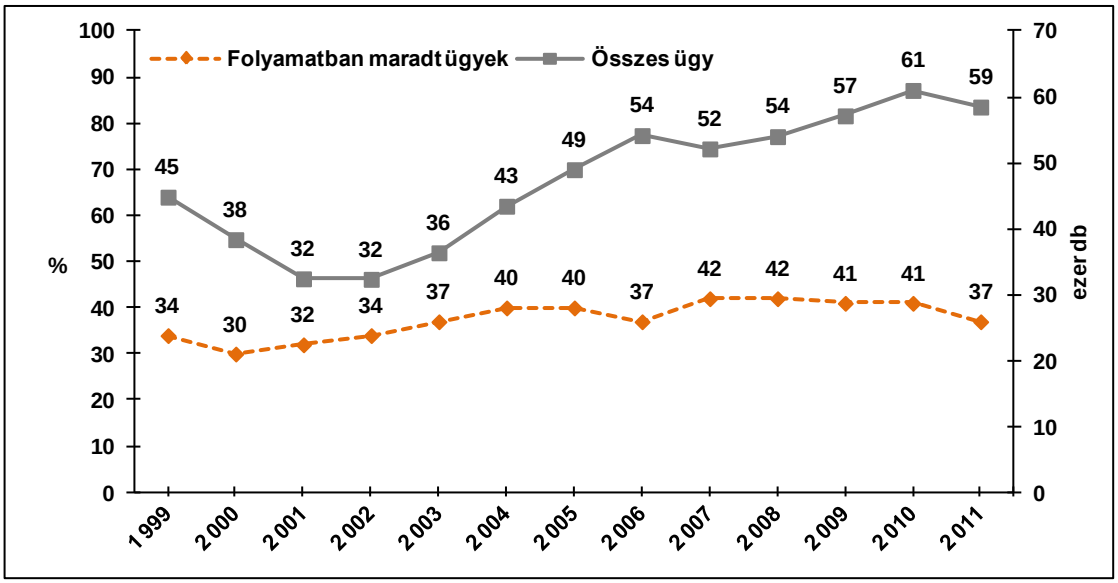

Forrás: Állami bíróságok honlapja: http://www.birosag.hu/engine.aspx?page=Birosag_Statisztikak

Az ítélőtáblák közel minden negyedik fellebbezett másodfokú ügye folyamatban maradt a vizsgált időszakban. Az ügyhátralék aránya 2004-ben volt a legalacsonyabb (24 százalék), majd növekedésnek indult és 2008-ra elérte a legmagasabb arányt (30 százalék) majd a 2009-es évben ismét csökkent 5 százalékkal az ügyhátralék, azonban 2010 óta újra megközelíti a 30 százalékot.

1.3.10. ábra: Az ítélőtáblák ügyhátralék arányának alakulása, % (2005-2011)

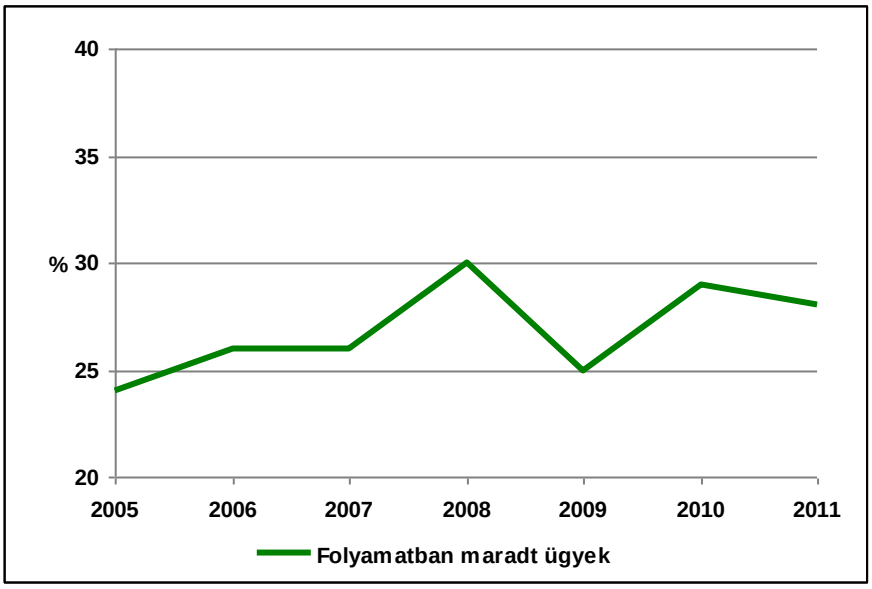

Forrás: Állami bíróságok honlapja: http://www.birosag.hu/engine.aspx?page=Birosag_Statisztikak

Az ítélőtáblák esetében 2005-ben még 1666 ügy maradt befejezetlen, majd ez a szám növekedésnek indult és 2011-re elérte az eddigi legmagasabb értéket: ekkor 2674 ügyet nem fejeztek be az ítélőtáblák. A növekedő tendencia két évben (2007 és 2009) megszakadt, azonban a csökkenés mindkét évben elhanyagolható mértékű volt.

1.3.11. ábra: Az ítélőtáblák ügyeinek és ügyhátralékának alakulása, db (2005-2011)

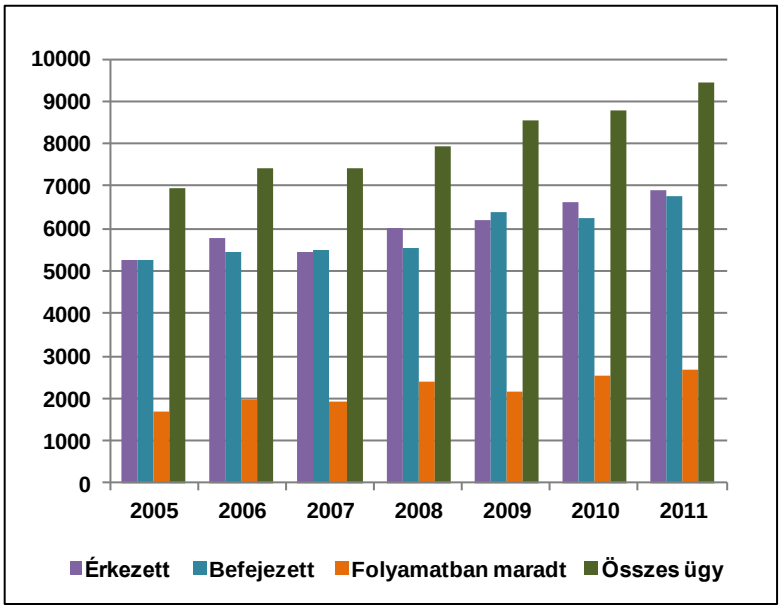

	Érkezett	Befejezett	Folyamatban maradt	Összesen
	(1)	(2)	(3)	(4) = (2)+(3)
2005	5236	5280	1666	6946
2006	5766	5466	1966	7432
2007	5440	5484	1922	7406
2008	5995	5530	2387	7917
2009	6176	6394	2169	8563
2010	6622	6256	2535	8791
2011	6919	6780	2674	9454

Forrás: Állami bíróságok honlapja: http://www.birosag.hu/engine.aspx?page=Birosag_Statisztikak

Az ítélőtáblák esetében az ügyszám a teljes időszakban növekedő tendenciát mutatott, 2008-ig ez együtt járt azzal, hogy az ügyhátralék aránya is folyamatosan nőtt, majd a 2009-es csúcsérték (30 százalék) után sikerült némileg visszaszorítani az ügyhátralék arányát, annak ellenére, hogy az ügyszám továbbra is növekedett.

1.3.12. ábra: Az ítélőtáblák befejezett ügyszámának és ügyhátralék arányának alakulása – elsőfokú ügyek, ezer darab, százalék (2005-2011)

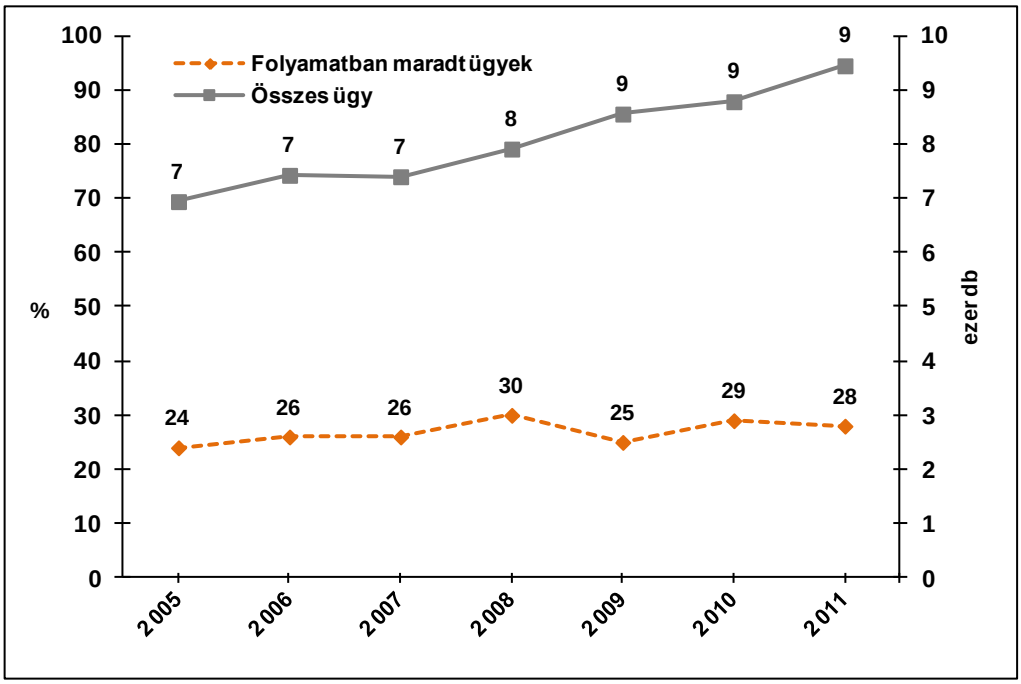

Forrás: Állami bíróságok honlapja: http://www.birosag.hu/engine.aspx?page=Birosag_Statisztikak

Összefoglalva a fejezetben vázoltakat, az ügyforgalom esetében az figyelhető meg, hogy 2008 óta folyamatosan nő az érkezett ügyek száma, amivel párhuzamosan a befejezett ügyek száma is nő. A folyamatban maradt ügyek aránya minden bírósági szinten magas volt a vizsgált időszakban. A helyi bíróságokon az ügyhátralék aránya szinte változatlan: a vizsgált időszak minden évében nagyjából ügyeik egyharmadát nem fejezték be. Az ügyhátralék állandó értéke azért különös, mert eközben ügyforgalmuk mutatott változásokat. A törvényszékek fellebbezett folyamatban maradt ügyeinek aránya az ügyek egyötöde és egynegyede között mozgott, a befejezetlen ügyek aránya – a teljes időszakot figyelembe véve – nőtt, miközben az ügyforgalmuk csökkent. A törvényszékek elsőfokú ügyeinek aránya az ügyek egyharmada körül mozgott, a vizsgált időszakban növekedő tendenciát mutatott, azonban ebben az esetben az ügyforgalom is növekedett. Az egyetlen bírósági szint,

ahol az ügyhátralék arányának javulását figyelhetjük meg, az ítélőtáblák szintje, ahol a növekedő ügyforgalom ellenére 2008 óta sikerül a folyamatban maradt ügyek arányát némileg csökkenteni, azonban az ügyhátralék aránya még így is több, mint 20 százalék volt az utóbbi években. Tehát minden bírósági szintre érvényes az az állítás, hogy az ügyhátralék az ügyek egyötöde alá sosem csökkent a vizsgált időszakban.

.

1.4. Állami bíróságok forgalmi adatai az eljárás időtartama szerint

A helyi bíróságok által befejezett ügyeknek az eljárás időtartama szerinti megoszlása nem mutat jelentős eltérést 2004 és 2011 között, vagyis minden évben az ügyek közel ugyanakkora arányát oldották meg a hat időtartam kategóriában. Tehát a helyi bíróságok hatékonysága az ügy befejezéséhez szükséges időtartam szempontjából nem javult az elmúlt nyolc évben. A vizsgált időszakban a helyi bíróságokon 0-3 hónap alatt befejezett ügyek aránya 36 és 41 százalék között, a 3-6 hónap alatt befejezett ügyek aránya 24 és 26 százalék között mozgott. Vagyis az ügyek több, mint 60 százaléka fél éven belül befejeződött minden vizsgált évben. A 6-12 hónap alatt befejezett ügyek aránya 19 és 22 százalék között, az 1-2 év alatt befejezett ügyek aránya 10 és 12 százalék között, a 2-3 év alatt befejezett ügyek aránya pedig 3 és 4 százalék között mozgott, a 3 év felett befejezettek aránya minden évben 2 százalék volt. Vagyis a két évnél hosszabb idő alatt lezárult ügyek aránya alacsony.

1.4.1. *ábra: Helyi bíróságok befejezett ügyeinek megoszlása az eljárás időtartama szerint, % (2004-2011)*

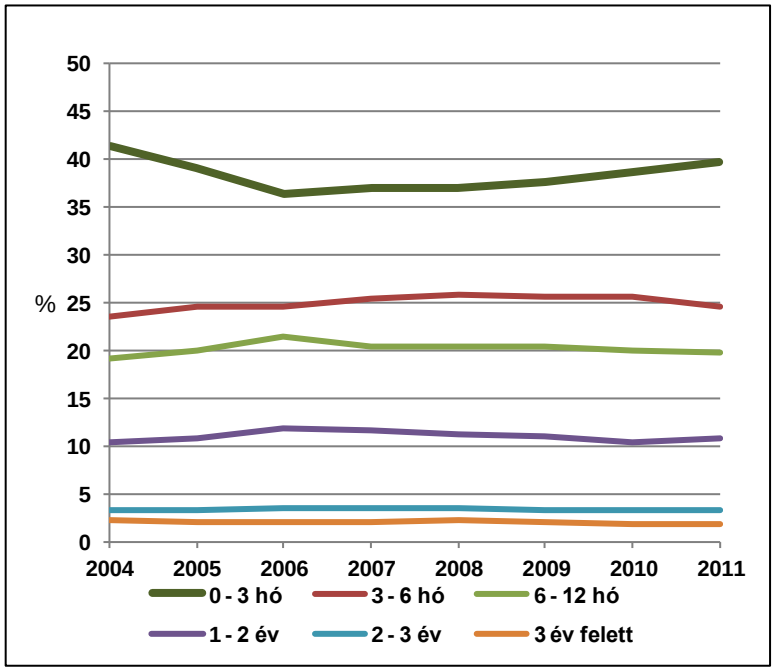

	0 - 3 hó	3 - 6 hó	6 - 12 hó	1 - 2 év	2 - 3 év	3 év felett	ügyszám
2004	41%	24%	19%	10%	3%	2%	289465
2005	39%	25%	20%	11%	3%	2%	273669
2006	36%	25%	22%	12%	3%	2%	269591
2007	37%	25%	20%	12%	4%	2%	261876
2008	37%	26%	20%	11%	4%	2%	277598
2009	38%	26%	20%	11%	3%	2%	272213
2010	39%	26%	20%	10%	3%	2%	290081
2011	40%	25%	20%	11%	3%	2%	287255

Forrás: Állami bíróságok honlapja: http://www.birosag.hu/engine.aspx?page=Birosag_Statisztikak

A helyi bíróságokon a folyamatban maradt ügyeknek az eljárás időtartama szerinti megoszlása szintén nem változott jelentősen a vizsgált időszak folyamán. 2004 és 2011 között a 0-3 hónapja folyamatban maradt ügyek 33 és 37 százalék között, a 3-6 hónapja folyamatban maradtak 19 és 20 százalék között, a 6-12 hónapja folyamatban maradtak 21 és 23 százalék között, az 1-2 éve folyamatban maradtak 14 és 16 százalék között, a 2-3 éve folyamatban lévők 4 és 5 százalék között mozogtak, a 3 évnél hosszabb ideje folyamatban maradt ügyek aránya pedig minden évben 3 százalék volt.

1.4.2. *ábra: Helyi bíróságok folyamatban maradt ügyei az eljárás időtartama szerint, % (2004-2011)*

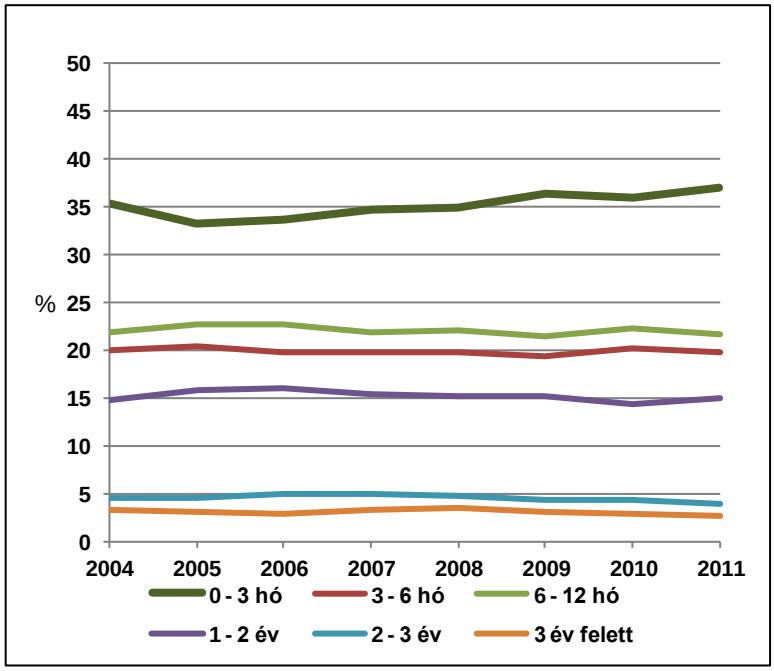

	0 - 3 hó	3 - 6 hó	6 - 12 hó	1 - 2 év	2 - 3 év	3 év felett	ügyszám
2004	35%	20%	22%	15%	5%	3%	142236
2005	33%	20%	23%	16%	5%	3%	143087
2006	34%	20%	23%	16%	5%	3%	138695
2007	35%	20%	22%	15%	5%	3%	139849
2008	35%	20%	22%	15%	5%	3%	138250
2009	36%	19%	21%	15%	4%	3%	142980
2010	36%	20%	22%	14%	4%	3%	143061
2011	37%	20%	22%	15%	4%	3%	131846

Forrás: Állami bíróságok honlapja: http://www.birosag.hu/engine.aspx?page=Birosag_Statisztikak

A törvényszékeken az elsőfokú ügyeknek az eljárás időtartama szerinti megoszlása szintén viszonylag egységes *képet* mutat a vizsgált időszakban, azonban a leggyorsabban befejezett ügyek aránya csökkent. Tehát a törvényszékek hatékonysága inkább negatív irányba mozdul el. A leggyorsabban, 0-3 hónap alatt befejezett ügyek aránya 2004-ben még 43 százalék volt, 2011-re pedig már csak 34 százalék. A többi időtartam kategória esetén nem tapasztalható jelentős eltérés a vizsgált évek között: a 3-6 hónap alatt befejezett ügyek aránya 19 és 25 százalék között, a 6-12 hónap alatt befejezett ügyek aránya 20 és 23 százalék között, az 1-2 év alatt befejezett ügyek aránya 9 és 15 százalék között, 2-3 év alatt befejezett ügyek aránya 2 és 6 százalék között, 3 év felett befejezett ügyek aránya 2 és 5 százalék között mozgott.

1.4.3. *ábra: Törvényszékek befejezett elsőfokú ügyei az eljárás időtartama szerint, % (2004-2011)*

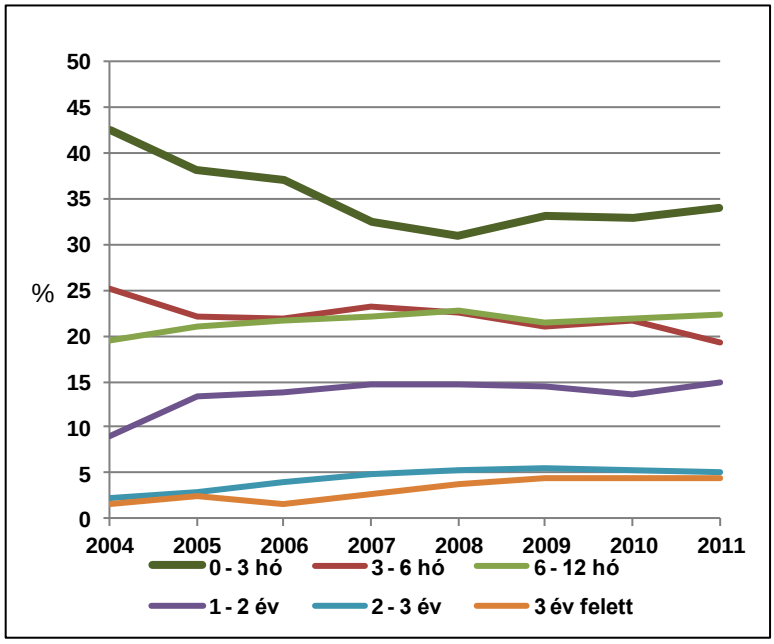

	0 - 3 hó	3 - 6 hó	6 - 12 hó	1 - 2 év	2 - 3 év	3 év felett	ügyszám
2004	43%	25%	20%	9%	2%	2%	26279
2005	38%	22%	21%	13%	3%	2%	21449
2006	37%	22%	22%	14%	4%	2%	35850
2007	32%	23%	22%	15%	5%	3%	30462
2008	31%	22%	23%	15%	5%	4%	31568
2009	33%	21%	21%	14%	6%	4%	33661
2010	33%	22%	22%	14%	5%	5%	36182
2011	34%	19%	22%	15%	5%	5%	36686

Forrás: Állami bíróságok honlapja: http://www.birosag.hu/engine.aspx?page=Birosag_Statisztikak

A törvényszékek folyamatban maradt elsőfokú ügyeinek 34 százaléka tartott legfeljebb 3 hónapja 2004-ben, majd az e kategóriába tartozó ügyek aránya nagyjából folyamatosan csökkent a vizsgált évek során, 2011-re az arány már csak 25 százalék volt. A 3-6 hónapja folyamatban maradt ügyek 16 és 20 százalék között, a 6-12 hónapja folyamatban maradtak 20 és 24 százalék között, az 1-2 éve folyamatban maradtak 15 és 21 százalék között, a 2-3 éve folyamatban maradtak pedig 4 és 8 százalék között mozogtak. A 3 év felett folyamatban maradt ügyek 2004-ben még az ügyek 4 százalékát tették ki, majd ez az arány – kisebb ingadozások mellett – növekedésnek indult, és 2011-ben már a folyamatban maradt ügyek 9 százaléka tartott több, mint 3 éve.

1.4.4. *ábra: Törvényszékek folyamatban maradt elsőfokú ügyei az eljárás időtartama szerint, % (2004-2011)*

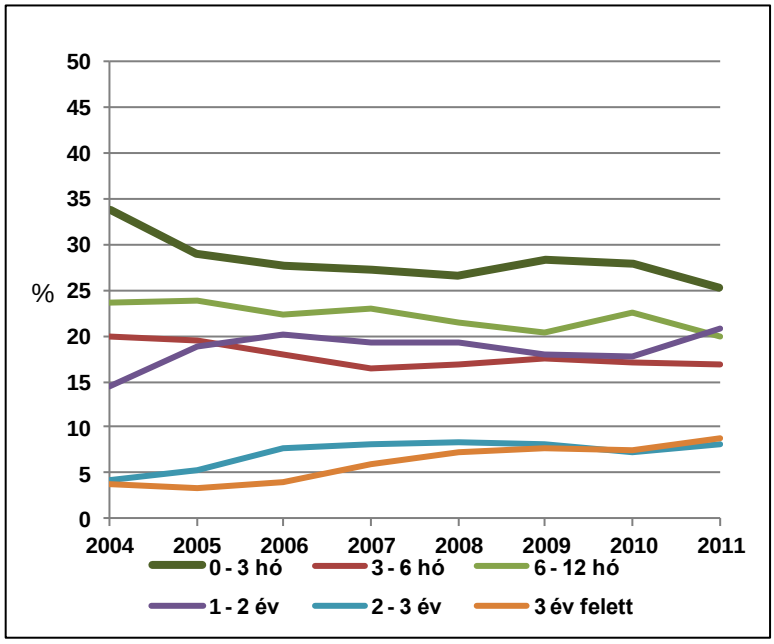

	0 - 3 hó	3 - 6 hó	6 - 12 hó	1 - 2 év	2 - 3 év	3 év felett	ügyszám
2004	34%	20%	24%	15%	4%	4%	17062
2005	29%	20%	24%	19%	5%	3%	19525
2006	28%	18%	22%	20%	8%	4%	21142
2007	27%	16%	23%	19%	8%	6%	21684
2008	27%	17%	22%	19%	8%	7%	22445
2009	28%	18%	20%	18%	8%	8%	23506
2010	28%	17%	23%	18%	7%	7%	24845
2011	25%	17%	20%	21%	8%	9%	21571

Forrás: Állami bíróságok honlapja: http://www.birosag.hu/engine.aspx?page=Birosag_Statisztikak

A törvényszékeken a leggyorsabban, 0-3 hónap között befejezett másodfokú ügyek aránya szintén csökkenő tendenciát mutat a vizsgált időszakban: 2004-ben még az ügyek több, mint felét (55 százalék) befejeztek 3 hónapon belül, majd a következő években ez az arány csökkeni kezdett, ezután a 2008-as év erejéig ismét magas (53 százalék) lett, azonban 2009-től újra csökkeni kezdett és 2011-ben elérte a vizsgált időszak legalacsonyabb értékét: az ügyek 42 százalékát fejezték be 3 hónapon belül. E tendenciával ellentétben, a 3-6 hónap alatt befejezett ügyek aránya nőtt a vizsgált időszakban: 2004-ben még csak az ügyek 18 százalékát fejezték be 3 hónapnál kevesebb idő alatt, 2011-ben már a 38 százalékát. A 6-12 hónap alatt befejezett ügyek aránya 2007-ben volt a legmagasabb (25 százalék), a legalacsonyabb pedig 2011-ben (16 százalék). Az egy évnél hosszabb idő alatt befejezett ügyek aránya minden évben elhanyagolható mértékű volt.

1.4.5. *ábra: Törvényszékek befejezett másodfokú ügyei az eljárás időtartama szerint, % (2004-2011)*

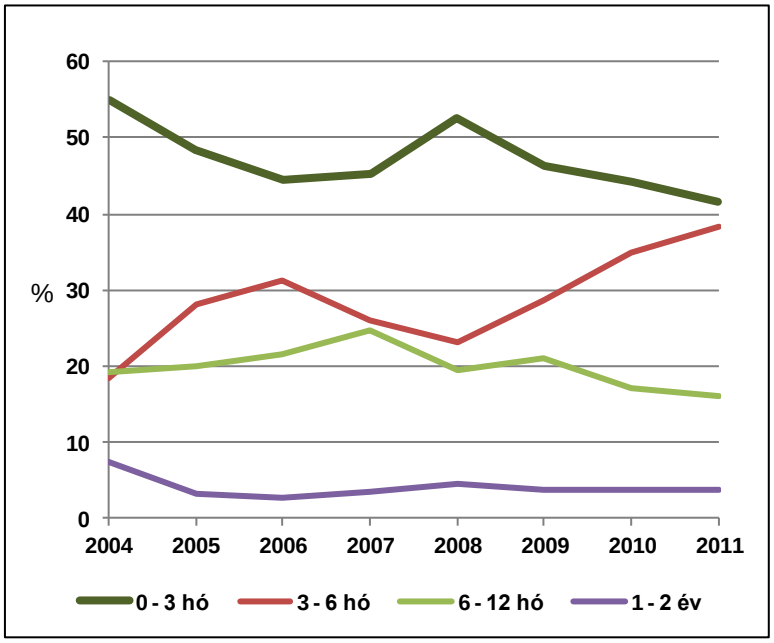

	0 - 3 hó	3 - 6 hó	6 - 12 hó	1 - 2 év	2 - 3 év	3 év felett	ügyszám
2004	55%	18%	19%	7%	0%	0%	11987
2005	48%	28%	20%	3%	0%	0%	36515
2006	44%	31%	22%	3%	0%	0%	35891
2007	45%	26%	25%	4%	0%	0%	34503
2008	53%	23%	20%	5%	0%	0%	39596
2009	46%	29%	21%	4%	0%	0%	35626
2010	44%	35%	17%	4%	0%	0%	35387
2011	42%	38%	16%	4%	0%	0%	36989

Forrás: Állami bíróságok honlapja: http://www.birosag.hu/engine.aspx?page=Birosag_Statisztikak

A törvényszékek folyamatban maradt másodfokú ügyeinek legnagyobb aránya (46 és 59 százalék között) csak legfeljebb 3 hónapja tartott minden vizsgált évben. A 3-6 hónap között folyamatban maradt ügyek aránya 25 és 30 százalék körül mozgott, kivéve 2004-et, amikor még csak 21 százalék tartozott e kategóriába. A 6-12 hónapja folyamatban maradt ügyek aránya a vizsgált időszak elején (2004 és 2005), 15 százalék körül volt, majd növekedni kezdett, azonban 2011-re ismét lecsökkent (16 százalék). az egy évnél hosszabb ideje folyamatban maradt ügyek aránya nagyon kicsi volt minden vizsgált időszakban.

1.4.6. *ábra: Törvényszékek folyamatban maradt másodfokú ügyei az eljárás időtartama szerint, % (2004-2011)*

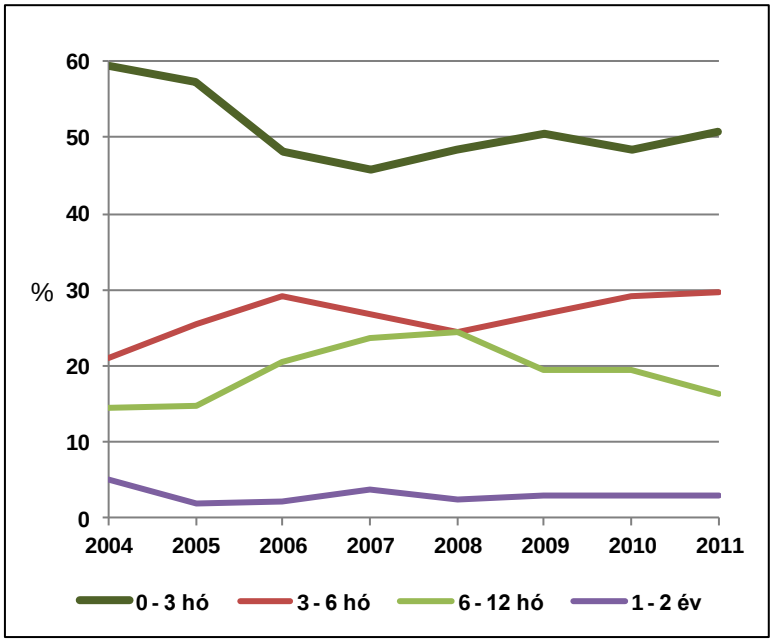

	0 - 3 hó	3 - 6 hó	6 - 12 hó	1 - 2 év	2 - 3 év	3 év felett	ügyszám
2004	59%	21%	15%	5%	0%	0%	6573
2005	57%	26%	15%	2%	0%	0%	12382
2006	48%	29%	21%	2%	0%	0%	12916
2007	46%	27%	24%	4%	0%	0%	12275
2008	49%	24%	24%	3%	0%	0%	12205
2009	51%	27%	19%	3%	0%	0%	11791
2010	48%	29%	20%	3%	0%	0%	8089
2011	51%	30%	16%	3%	0%	0%	13651

Forrás: Állami bíróságok honlapja: http://www.birosag.hu/engine.aspx?page=Birosag_Statisztikak

Az ítélőtáblák leggyorsabban, 0-3 hónap alatt befejezett ügyeinek[7] aránya csökkent a vizsgált időszakban, 2005-ben még az ügyek majdnem felét (47 százalék) fejezték be ennyi idő alatt, 2011-re ez az arány már csak 38 százalék volt. A 3-6 hónap alatt befejezett ügyek aránya az időszak elején 37 százalék volt, 2011-re pedig 43 százalékra emelkedett. Tehát az ítélőtáblákon a vizsgált időszak minden évében az ügyek legalább 80 százalékát 6 hónapon belül befejezték. A 6-12 hónap között befejezett ügyek aránya 12 és 18 százalék között mozgott, az ennél tovább tartó ügyek aránya elhanyagolható volt.

1.4.7. *ábra: Ítélőtáblák befejezett ügyei az eljárás időtartama szerint, % (polgári, gazdasági, közigazgatási perek esetén; 2005-2011)*

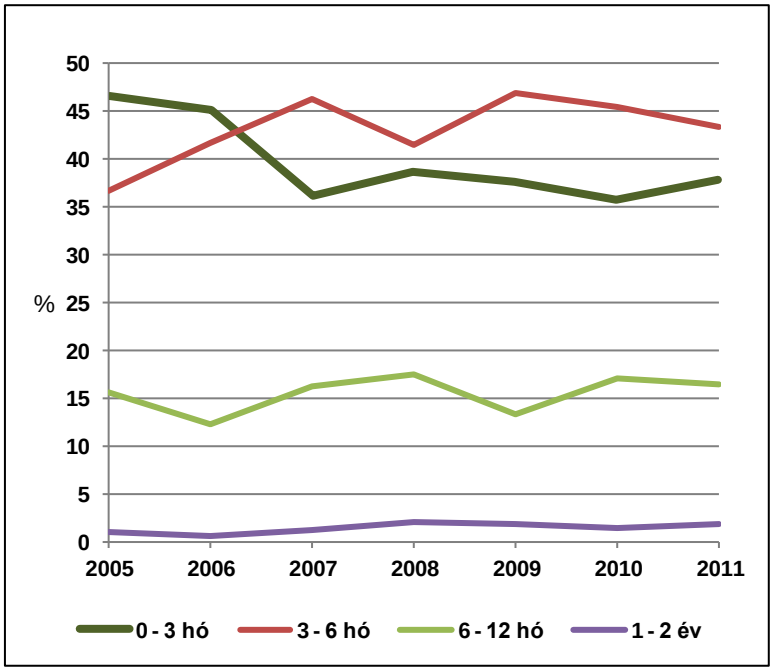

	0 - 3 hó	3 - 6 hó	6 - 12 hó	1 - 2 év	2 - 3 év	3 év felett	ügyszám
2005	47%	37%	16%	1%	0%	0%	4341
2006	45%	42%	12%	1%	0%	0%	4608
2007	36%	46%	16%	1%	0%	0%	4632
2008	39%	42%	18%	2%	0%	0%	4760
2009	38%	47%	13%	2%	0%	0%	5614
2010	36%	45%	17%	1%	0%	0%	5459
2011	38%	43%	16%	2%	0%	0%	5893

Forrás: Állami bíróságok honlapja: http://www.birosag.hu/engine.aspx?page=Birosag_Statisztikak

[7] *A polgári, a gazdasági és a közigazgatási ügyeket vizsgáltuk.*

A vizsgált időszak alatt az ítélőtáblák folyamatban maradt ügyeinek legnagyobb aránya (63 és 53 százalék között) 0-3 hónapja tartott. A folyamatban maradt ügyek nagyobb arányban (24 és 32 százalék között) tartottak 3-6 hónapja. Azoknak az ügyeknek az aránya, amelyek 6-12 hónapja voltak folyamatban 10 százalék körül (7 és 14 százalék között) mozgott 2005 és 2011 között. Az egy évnél régebb óta folyamatban maradt ügyek aránya elhanyagolható volt.

1.4.8. *ábra: Ítélőtáblák folyamatban maradt ügyei az eljárás időtartama szerint, % (polgári, gazdasági, közigazgatási perek esetén; 2005-2011)*

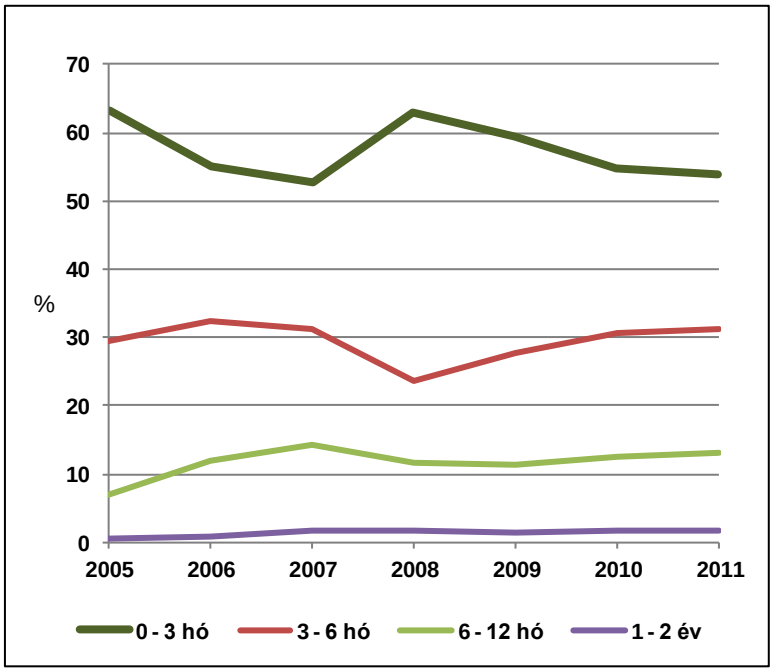

	0 - 3 hó	3 - 6 hó	6 - 12 hó	1 - 2 év	2 - 3 év	3 év felett	ügyszám
2005	63%	29%	7%	0%	0%	0%	1292
2006	55%	32%	12%	1%	0%	0%	1609
2007	53%	31%	14%	2%	0%	0%	1591
2008	63%	24%	12%	2%	0%	0%	2040
2009	59%	28%	11%	1%	0%	0%	1791
2010	55%	30%	13%	2%	0%	0%	2030
2011	54%	31%	13%	2%	0%	0%	2135

Forrás: Állami bíróságok honlapja: http://www.birosag.hu/engine.aspx?page=Birosag_Statisztikak

A bírósági munka gyorsaságának időbeli alakulásának összehasonlítására a Közjó és Kapitalizmus Intézet kidolgozott egy mutatót, a *persebességi indexet*.[8] A tanulmány azonban sajnálatos módon nem definiálja pontosan az index kiszámításának módját.

[8] Szalai Ákos (szerk.; 2011): *Jelentés a magyarországi kapitalizmus állapotáról 2010*. Közjó és Kapitalizmus Intézet, elérhető: *http://kozjoeskapitalizmus.hu/files/jelentes2010web.pdf* (Letöltés ideje: 2013.04.11.)

2. Az MKIK mellett szervezett Választottbíróság a számok tükrében

A fejezetben bemutatott statisztikai adatokat a Választottbíróság bocsájtotta rendelkezésünkre. A Választottbíróság ügyforgalmi statisztikája jobban hasznosítható, mint az állami bíróságoké, mert több, a gazdasági szereplők számára fontos mutató számítható belőlük ki, mint az állami bíróságok esetében.

A Választottbírósághoz a vizsgált időszakban a legtöbb ügy 2005-ben érkezett, majd 2006-ra az ügyszám jelentősen csökkent, 2007 óta pedig nagyjából stagnál.

2.1. ábra: A Választottbírósághoz érkezett ügyek száma, db (2005-2011)

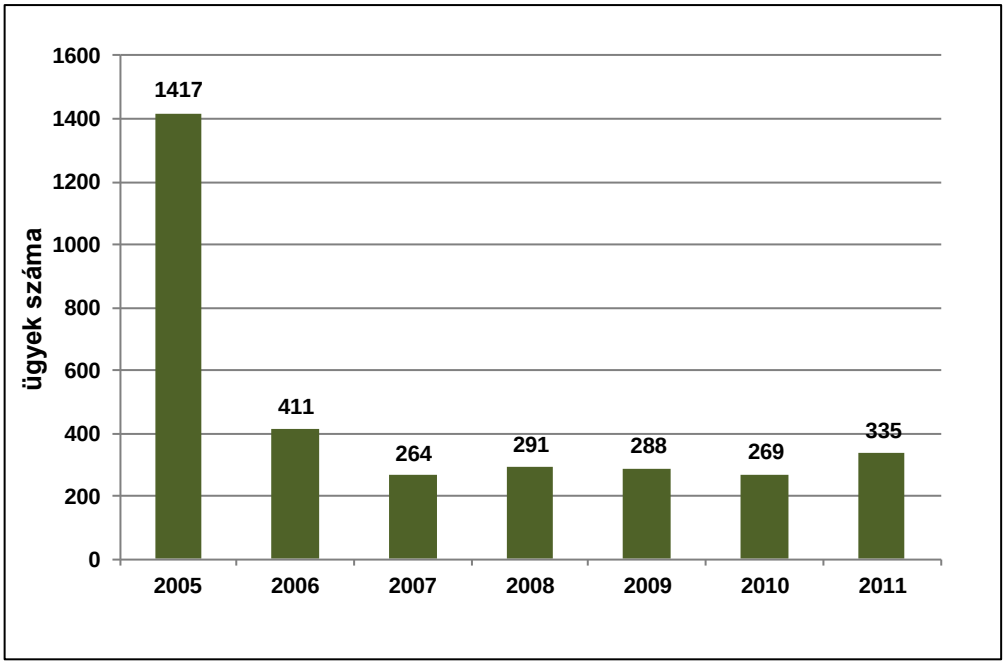

Forrás: MKIK Választottbíróság statisztikája

A Választottbíróság ügyforgalma a vizsgált időszak elején volt a legmagasabb, 2006-ben 1049, 2007-ben 605 ügyük volt, 2008-tól jelentősen lecsökkent a Választottbíróság ügyszáma.

2.2. ábra: A Választottbíróság befejezett ügyeinek száma, db (2006-2012)

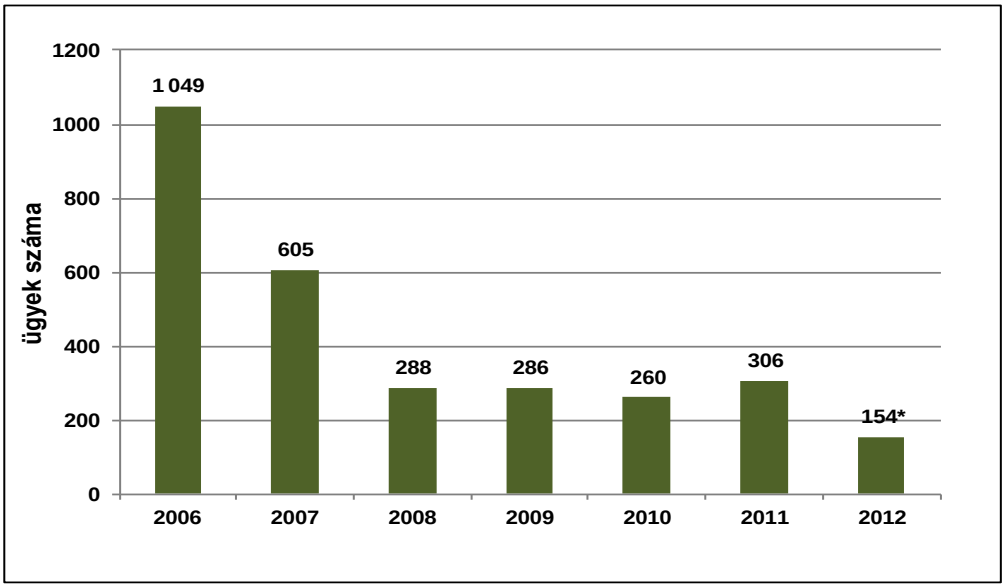

**első 6 hónap*
Forrás: MKIK Választottbíróság statisztikája

A Választottbíróság ügyeinek legnagyobb aránya (44 százalék) 6-12 hónap alatt fejeződött be, az ügyek közel egyharmada (32 százalék) 1-2 év alatt ért véget. Nagyjából az ügyek egytizedét (12 százalék) fejezték be 3-6 hónap alatt. A legrövidebb idő (1-3 hónap) alatt befejeződött ügyek aránya elég alacsony (5 százalék), azonban a hosszú – 2 évnél tovább tartó – ügyek aránya is alacsony (6 százalék).

2.3. ábra: Választottbíróság eljárásainak időtartama, db (2006-2011)

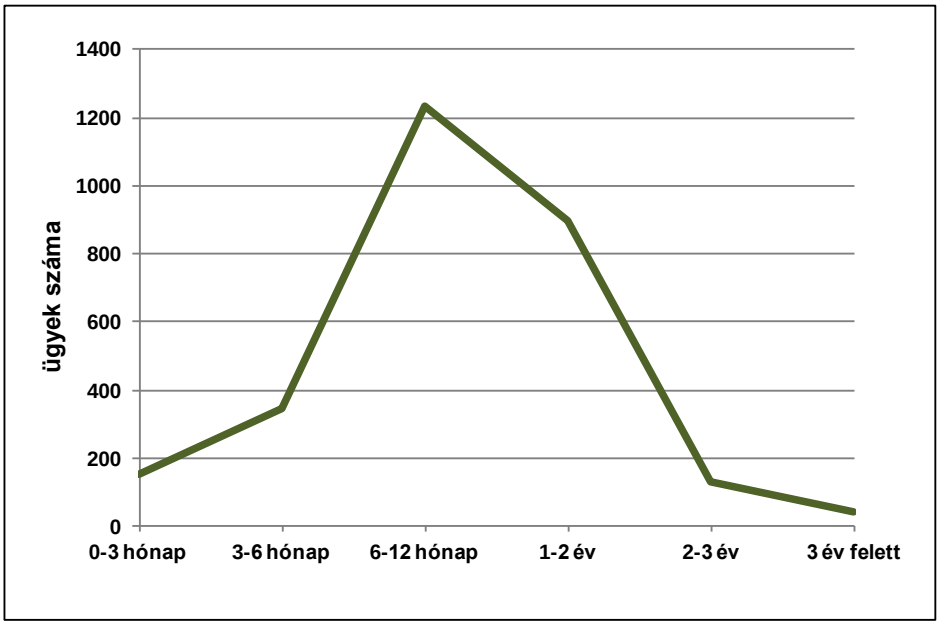

Időtartam	ügyek száma
0-3 hónap	150
3-6 hónap	344
6-12 hónap	1.233
1-2 év	897
2-3 év	128
3 év felett	39
Összesen	2.791

Forrás: MKIK Választottbíróság statisztikája

Az ügyek időtartam szerinti eloszlásának évenkénti alakulása azt mutatja, hogy 2006-ban volt kiugró a 6-12 hónap alatt befejezett ügyek száma, 2007-ben pedig az 1-2 év alatt befejezett ügyek száma volt kiemelkedően magas.

2.4. ábra: Választottbíróság eljárásainak időtartama évenként, db (2006-2011)

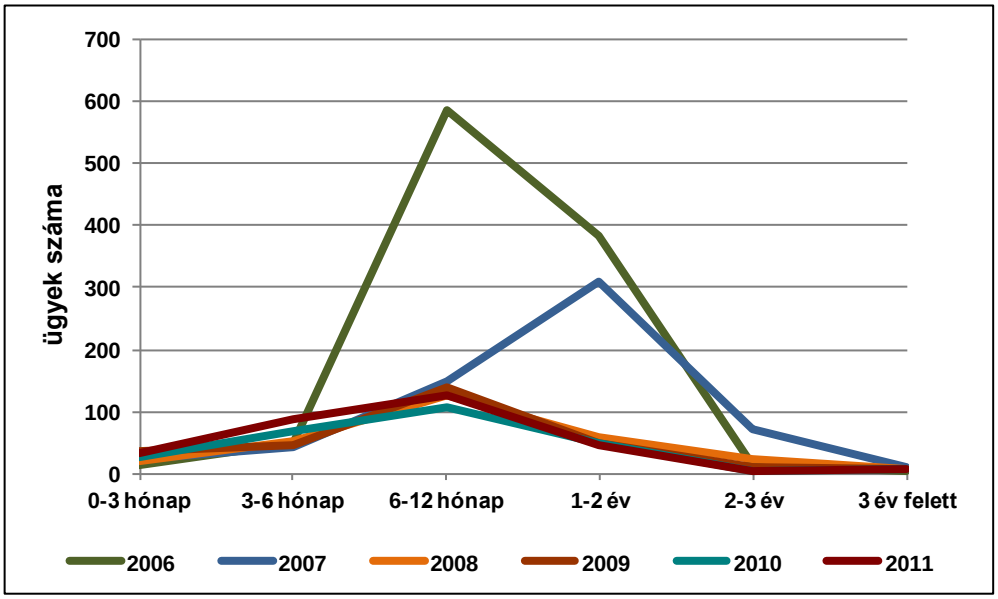

időtartam	2006	2007	2008	2009	2010	2011
3 hónap alatt	14	22	21	35	26	32
3-6 hónap	49	44	51	46	67	87
6-12 hónap	585	148	126	140	107	127
1-2 év	384	309	60	48	49	47
2-3 év	14	72	22	10	5	5
3 év felett	3	9	7	6	6	8
Összesen	1.049	604	287	285	260	306

Forrás: MKIK Választottbíróság statisztikája

2.5. ábra: A választottbíróság eljárásainak időtartama évenként, % (2006-2012)

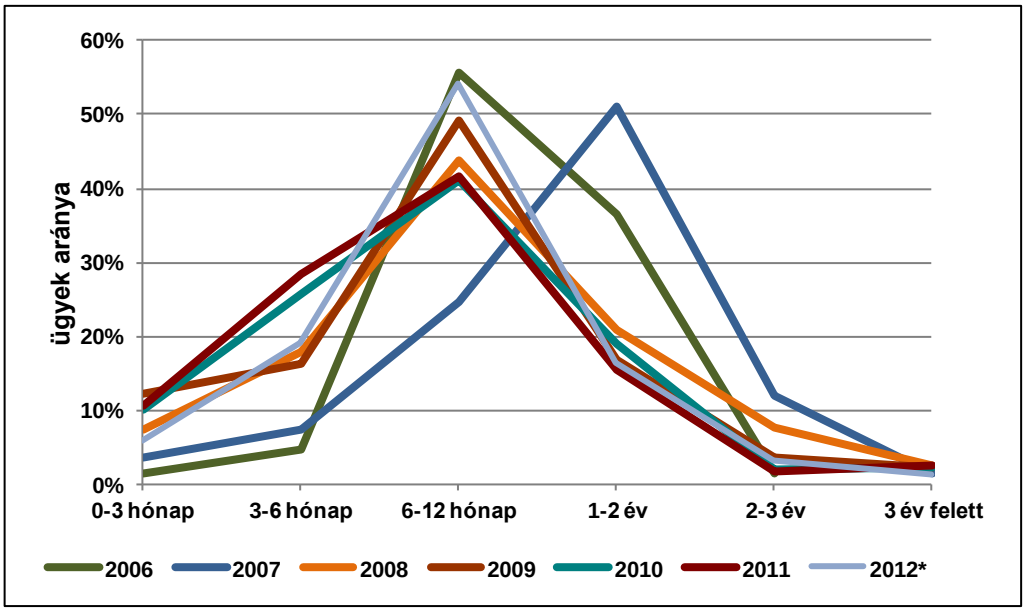

	3 hónap alatt	3-6 hónap	6-12 hónap	1-2 év	2-3 év	3 év felett
2006	1%	5%	56%	37%	1%	
2007	4%	7%	25%	51%	12%	1%
2008	7%	18%	44%	21%	8%	2%
2009	12%	16%	49%	17%	4%	2%
2010	10%	26%	41%	19%	2%	2%
2011	10%	28%	42%	15%	2%	3%
2012*	6%	19%	54%	16%	3%	1%

** 2012 első félév*
Forrás: MKIK Választottbíróság statisztikája

A Választottbíróság legtöbb ügye – nagyjából 50 százaléka – minden vizsgált évben az 5 millió forint alatti kategóriába tartozott. 2006-ban, amikor a Választottbíróságnak kiemelkedően magas ügyszáma volt, az 1049 ügyből 914 ebbe a kategóriába tartozott.[9] Az öt és tíz millió forint közötti perértékkel rendelkező ügyek számban 28 és 35 ügy között mozgott 2006 és 2011 között. A tíz és ötven millió forint közötti perértékkel rendelkező esetek száma 49 és 68 ügy között mozgott. Az ötven és ötszáz millió forint közötti kereseti perértékkel rendelkező ügyek száma minden évben meghaladta a 30 ügyet, a legtöbb ilyen ügy (44 db) 2011-ben volt. Az 500 millió feletti kereseti perértékkel rendelkező ügyek száma folyamatosan nőtt a vizsgált időszakban, míg 2006-ban csak öt ilyen ügye volt a Választottbíróságnak, addig 2011-ben már 19.

Tehát az adatok azt mutatják, hogy a Választottbíróságra kerülő ügyek széles skálán mozognak: megtalálhatók a viszonylag kis (5 millió forint alatti) perértékű ügyek mellett, a közepesek, de az 50 millió forint feletti perértékű ügyek aránya (15 és 20 százalék között) sem elhanyagolható.

A Választottbíróság ügyeinek legnagyobb arányát (46-56%) az ötmillió forint alatti perértékkel rendelkező ügyek adják. Emellett nagyobb arányban (19 és 26 százalék között) szerepeltek a tíz és ötven millió forint perértékű ügyek. Az ötven és ötszáz millió forint értékű perek már 2008-ban is az ügyek több, mint egytizedét (12 százalék) tették ki, majd folyamatosan nőtt az arányuk, 2012-ben a teljes vizsgált időszak legmagasabb értékét érték el, 16 százalékot. Az 5-10 millió közötti perértékkel rendelkező ügyek végig 10 százalék körül mozogtak. A ötszázmillió forint feletti perértékű ügyek aránya alacsony, azonban arányuk 2008 és 2011 között folyamatosan nőtt, a kezdeti 3 százalékról 6 százalékra emelkedett. A 2012 első féléves adatai visszaesést jeleznek a legnagyobb perértékkel rendelkező ügyek esetén.

[9] Ezen ügyek jelentős része egy felpereshez kapcsolódik.

2.6. ábra: Választottbíróság kereseti perértéke: ügyek száma, db (2006-2011)

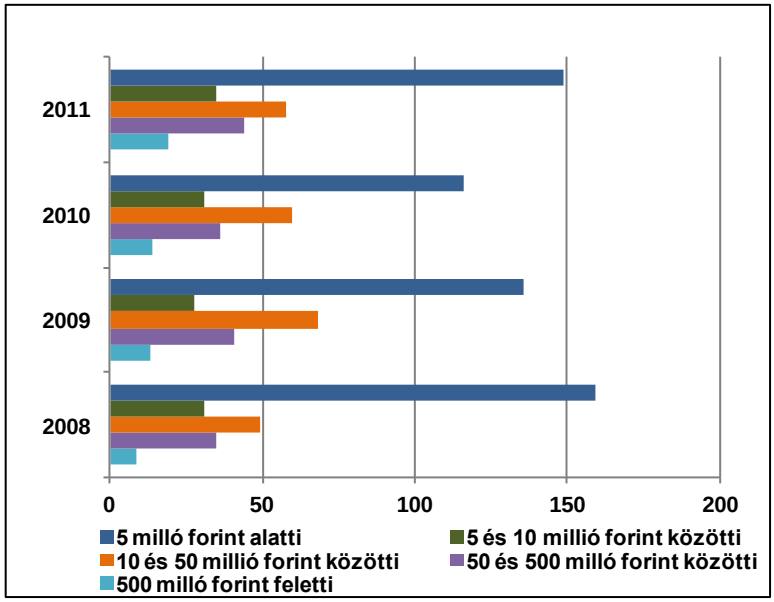

	Kereseti perérték					
	5 millió forint alatti	5 és 10 millió forint közötti	10 és 50 millió forint közötti	50 és 500 millió forint közötti	500 millió forint feletti	Összesen
2008	159	31	49	35	9	283
2009	136	28	68	41	13	286
2010	116	31	60	36	14	257
2011	149	35	58	44	19	305

Forrás: Választottbíróság statisztikája

2.7. ábra: Választottbíróság kereseti perértéke: ügyek aránya, % (2008-2012)

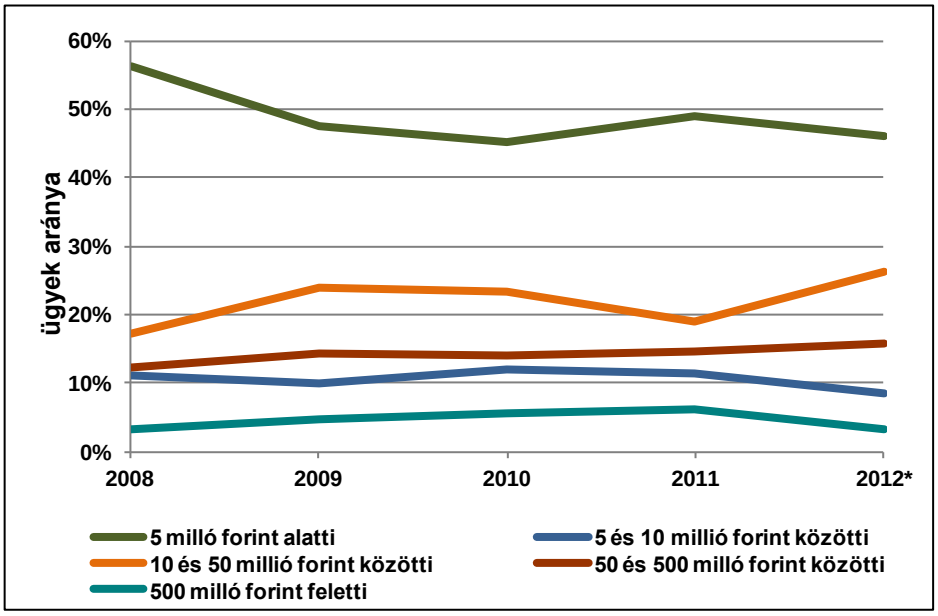

Kereseti perérték

	5 millió forint alatti	5 és 10 millió forint közötti	10 és 50 millió forint közötti	50 és 500 millió forint közötti	500 millió forint feletti
2008	56	11	17	12	3
2009	48	10	24	14	5
2010	45	12	23	14	5
2011	49	11	19	14	6
2012*	46	9	26	16	3

**: 2012 első félév*
Forrás: Választottbíróság statisztikája

3. Az MKIK mellett szervezett Választottbíróság és az állami bíróságok ügyforgalmának összehasonlítása

A fejezetben az állami bíróságok különböző szinteken befejezett gazdasági peres ügyeit és a Választottbíróság befejezett ügyeit fogjuk összehasonlítani az ügyszám, illetve az ügyek lezárásához szükséges időtartam szempontjából.

Az állami bíróságok befejezett peres gazdasági ügyeinek száma minden egyes bírósági szinten magasabb, mint a Választottbíróság forgalma. Azonban hangsúlyozni kell, hogy a Választottbíróság esetében egy ügy befejezése azt jelenti, hogy az valóban lezárult, ezzel szemben az állami bíróságok esetében egy befejezett ügy folytatódhat egy másik jogi fórumon.

A vizsgált években a helyi bíróságok fejezték be a legtöbb gazdasági ügyet, az időszak elején közel 13.500 ügyük volt, majd 2008-tól kezdve 15.000 és 18.000 között mozog az ügyszámuk. A következő legnagyobb ügyszámot a törvényszékek elsőfokú ügyei adják, amelyek ügyszáma – a 2007-es csekély visszaeséstől eltekintve - folyamatosan nőtt 2010-ig, amikor ismét kis mértékben csökkent. A törvényszékek fellebbezett ügyeinek forgalmát a helyi bíróságok ügyszáma határozza meg, vagyis a törvényszékek másodfokú ügyeinek alakulása hasonlít a helyi bíróságok ügyszámának változásaihoz. Így kiemelkedő ügyszámot a törvényszékek esetében is 2008-ban figyelhetünk meg, amikor több, mint 4000 ügyet fejeztek be, a többi évben az ügyszám 2000-2500 körül volt. Az ítélőtáblák ügyforgalma 1000-1200 ügy között mozgott minden vizsgált évben. A legalacsonyabb ügyszáma minden vizsgált évben a Választottbíróságnak volt, 2006-ban még 1049 ügyük volt, majd ez a szám csökkenésnek indult, és 2008 óta csupán évi 300 körüli ügyet zárnak le.

3.1. ábra: Az állami bíróságok és a Választottbíróság adott évben befejezett peres gazdasági ügyei, db (2006-2011)

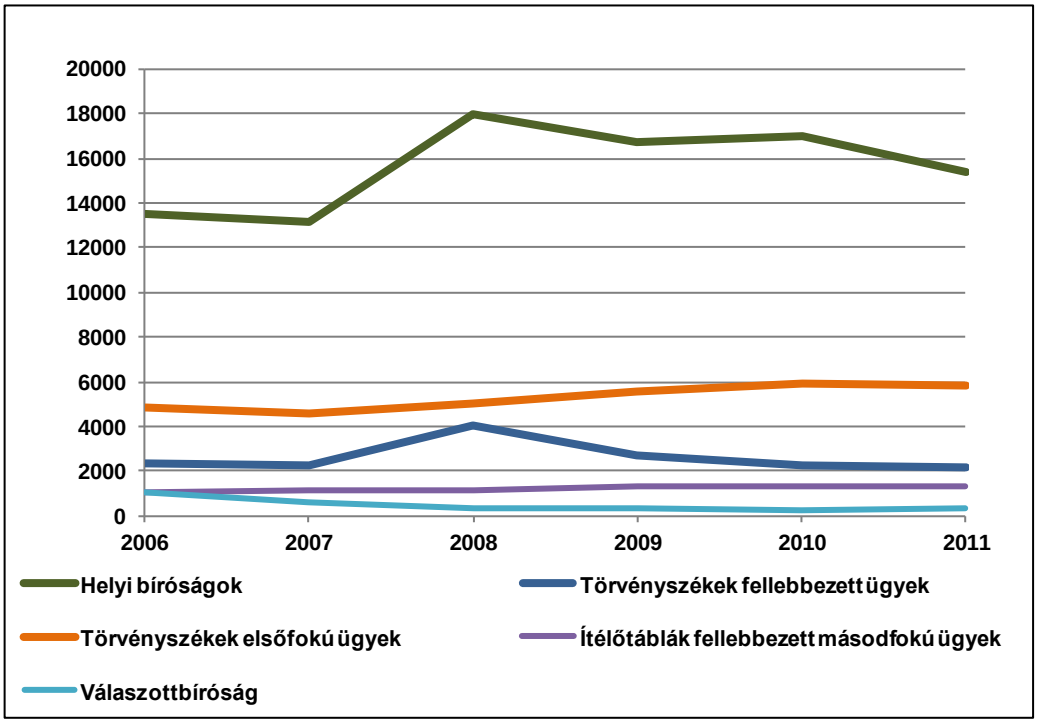

	Helyi bíróságok	Törvényszékek fellebbezett ügyek	Törvényszékek elsőfokú ügyek	Ítélőtáblák fellebbezett másodfokú ügyek	Választottbíróság	Összesen
2006	13.480	2.322	4.842	1.081	1.049	22.774
2007	13.138	2.255	4.584	1.157	605	21.739
2008	17.943	4.019	5.040	1.122	288	28.412
2009	16.750	2.692	5.529	1.291	286	26.548
2010	17.025	2.233	5.925	1.292	260	26.735
2011	15.414	2.192	5.778	1.281	306	24.971
2012*	7.437	1.167	3.006	748	154	12.512

Forrás: Állami bíróságok honlapja: http://www.birosag.hu/engine.aspx?page=Birosag_Statisztikak, *Választottbíróság statisztikája*

3.2. ábra: A befejezett gazdasági ügyek megoszlása az egyes bíróságok szintjén, % (2006-2012)

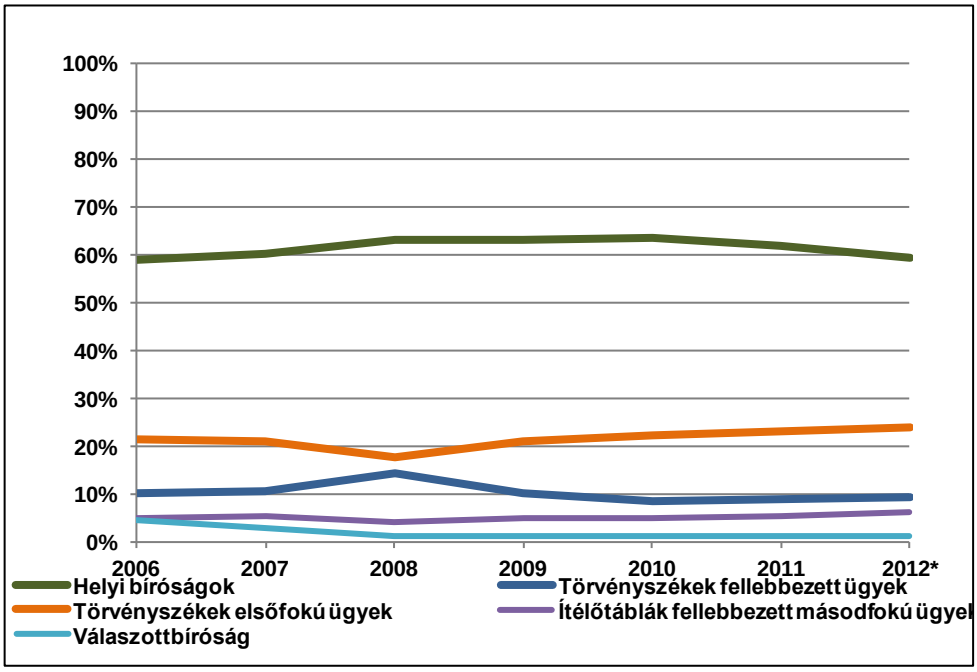

	Helyi bíróságok	Törvényszékek fellebbezett ügyek	Törvényszékek elsőfokú ügyek	Ítélőtáblák fellebbezett másodfokú ügyek	Választottbíróság	Összesen
2006	59%	10%	21%	5%	5%	100%
2007	60%	10%	21%	5%	3%	100%
2008	63%	14%	18%	4%	1%	100%
2009	63%	10%	21%	5%	1%	100%
2010	64%	8%	22%	5%	1%	100%
2011	62%	9%	23%	5%	1%	100%
2012*	59%	9%	24%	6%	1%	100%

**: első félév*
Forrás: Állami bíróságok honlapja: http://www.birosag.hu/engine.aspx?page=Birosag_Statisztikak, *Választottbíróság statisztikája*

Megvizsgáltuk, hogy a különböző bíróságok ügyeiknek mekkora hányadát tudják a leggyorsabban befejezni. A vizsgált időszak elején a törvényszékek a fellebbezett gazdasági ügyeiknek nagyjából 40 százalékát fejezték be 3 hónap alatt, majd 2008-ig ez az arány növekedett (elérte a 65 százalékot), azonban utána ismét csökkeni kezdett, így 2011-ben ismét csak nagyjából az ügyek 40 százalékával végeztek 3 hónapon belül. 2006 és 2011 között az ítélőtáblák az ügyek körülbelül egyharmadát fejezték be ilyen rövid alatt, 2010-ben pedig több, mint a felét. 2010-ig a helyi

bíróságok szintén az ügyeik közel egyharmadát tudják befejezni 3 hónap alatt, azonban 2011-re növekedett ez az arány, ekkor 41 százalékot tudtak lezárni. A törvényszékek az elsőfokú ügyeik kicsit több, mint egynegyedét fejezték be 3 hónapon belül.

3.3. ábra: Az állami bíróságok 3 hónap alatt befejezett gazdasági ügyeinek aránya az adott bírósági szint összes befejezett gazdasági ügyéhez viszonyítva, % (2006-2011)

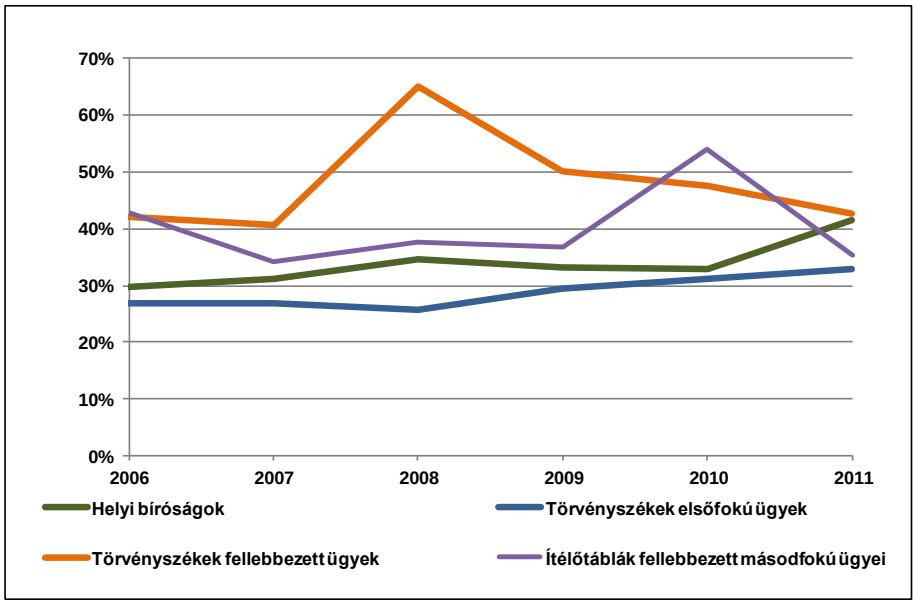

	Helyi bíróságok	Törvényszékek elsőfokú ügyek	Törvényszékek fellebbezett ügyek	Ítélőtáblák fellebbezett másodfokú ügyei
2006	30%	27%	42%	43%
2007	31%	27%	41%	34%
2008	35%	26%	65%	38%
2009	33%	29%	50%	37%
2010	33%	31%	47%	54%
2011	41%	33%	43%	35%

Forrás: Állami bíróságok honlapja: http://www.birosag.hu/engine.aspx?page=Birosag_Statisztikak

2008-ig a Választottbíróság csak ügyeik kis százalékát tudták befejezni 3 hónap alatt, azonban 2009 óta növekedési tendencia figyelhető meg, azóta nagyjából az ügyeik egytizedét tudják befejezni 3 hónapnál rövidebb időtartam alatt.

3.4. ábra: A Választottbíróság 3 hónap alatt befejezett gazdasági ügyeinek aránya a Választottbíróság összes befejezett gazdasági ügyéhez viszonyítva, % (2006-2011)

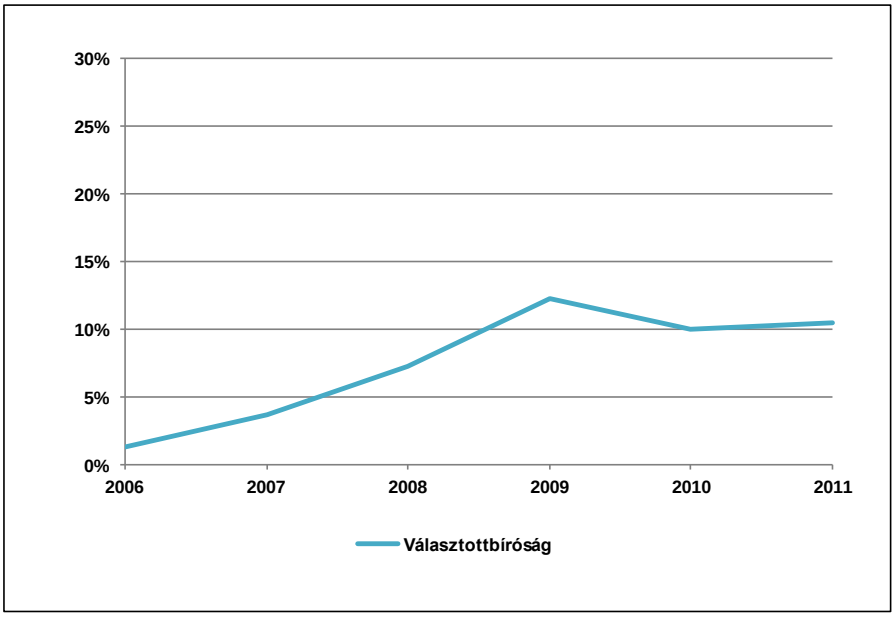

	Választottbíróság
2006	1%
2007	4%
2008	7%
2009	12%
2010	10%
2011	10%

Forrás: Állami bíróságok honlapja: http://www.birosag.hu/engine.aspx?page=Birosag_Statisztikak, *Választottbíróság statisztikája*

4. Vállalati vélemények az állami bíróságok és a Választottbíróság működéséről

A GVI 2007-ben és 2012-ben készített kérdőíves kutatása azt vizsgálta, hogy hogyan vélekednek a hazai vállalkozások az állami bíróságokról és a Választottbíróságról. 2007-ben a minta közel felét a 9 fő alatti mikro-vállalkozások teszik ki, a kisvállalkozások (10-19 fő) a minta közel egyötödét adják, illetve a közepes méretű cégek (20-49 fő) is majdnem egyötödöt tesznek ki, az 50-249 fős vállalatok aránya 16%, a 250 fő feletti nagyvállalatoké pedig 4%. 2012-ben a mikro-vállalkozások adják a minta 17 százalékát, a kisvállalkozások a 7 százalékát, a közepes méretű cégek a 13 százalékát, az 50-249 fős vállalkozások aránya 17 százalék, míg a nagyvállalatok aránya (46 százalék) közel a minta felét adja.

4.1. tábla: A vállalkozások létszám szerinti megoszlása

	2007	2012
1-9 fő között	44%	17%
10-19 fő között	17%	7%
20-49 fő között	18%	13%
50-249 fő között	16%	17%
250 fő felett	4%	46%

Forrás: GVI, Esetszám: N_{2007}=178, N_{2012}=216

Az alábbi fejezetben egy bíróságok működésével kapcsolatos 2007. és 2012. évi vállalati kérdőíves kutatás eredményei kerülnek összefoglalásra.

4.1. Vitás ügyek rendezése

A válaszadó cégek nagyjából felének – 2007-ben 55 százalékának, 2012-ben 48 százalékának – volt valamilyen vitás ügye az elmúlt öt évben valamelyik üzleti partnerével azért, mert a másik fél nem megfelelő minőségben, nem időben teljesített, vagy nem időben fizetett.

Azok a cégek, amelyek beszámoltak vitás ügy előfordulásáról, 2007-ben az esetek 72 százalékában kevesebb, mint 5, az esetek 7 százalékában 5-10, 21 százalékban pedig több mint 10 vitás ügyről számoltak be, 2012-ben a cégek 67 százalékának kevesebb, mint 5, 15 százalékának 5-10, 18 százalékának pedig több mint 10 vitás ügye volt.

4.1.1. ábra: Vitás ügyek száma az elmúlt 5 évben a szerződésben foglaltakkal kapcsolatban

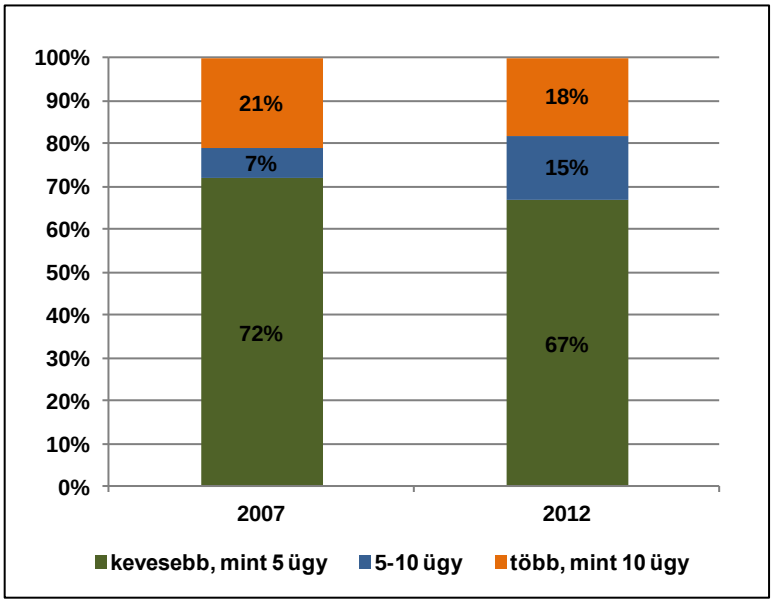

Forrás: GVI, Esetszám: N_{2007}=102, N_{2012}=103

Mindkét évben a válaszadó cégek közel kétharmada vitte állami bíróság elé a szerződéses feltételekhez kötődő vitás ügyét.

4.1.2. ábra: Előfordult már valaha, hogy vitás ügyüket állami bíróság elé vitték?

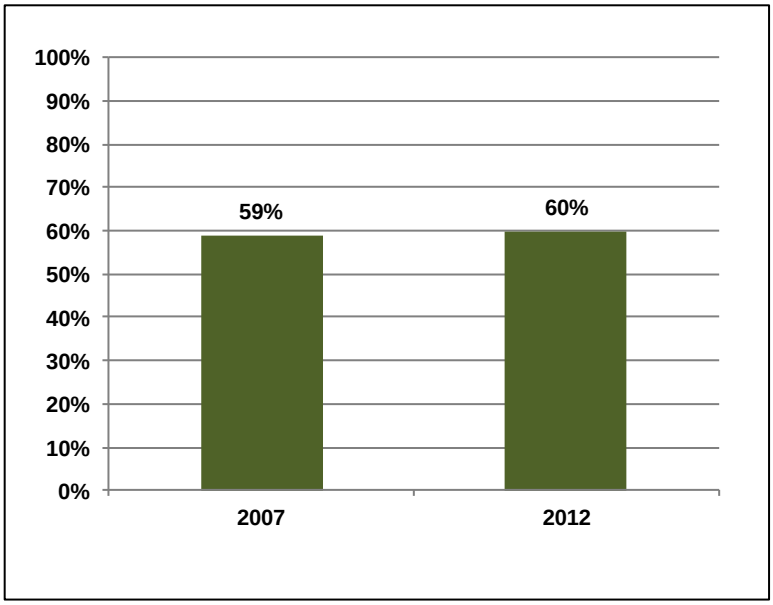

Forrás: GVI, Esetszám: N_{2007}=102, N_{2012}=103

Azoknak a cégeknek, amelyek vitték már vitás ügyüket állami bíróságok elé, megkérdeztük a véleményét az állami bíróságok működéséről a gazdasági ügyek tekintetében: a bíró elfogulatlanságáról, az ítélet megalapozottságáról, az ügymenet időigényéről, a perköltség nagyságáról, illetve az ügy adatainak bizalmas kezeléséről.

A válaszadók az állami bíróságokkal kapcsolatban az adatok bizalmas kezelésével a leginkább elégedettek. A lehetséges 100 pontból a bíró elfogulatlanságát 60 pontra, szakértelmét 58 pontra, az ítélet megalapozottságát pedig 55 pontra értékelték, tehát a megkérdezettek e három tényezővel csak közepesen elégedettek. A válaszadók a perköltségek nagyságára is alacsony pontszámot adtak, és leginkább az állami bíróságok lassú ügymenetével elégedetlenek – itt átlagosan csak 22 pontot kaptunk a lehetséges 100-ból.

4.1.3. ábra: Vállalatok véleménye az állami bíróságokról a gazdasági ügyek kapcsán (2012)

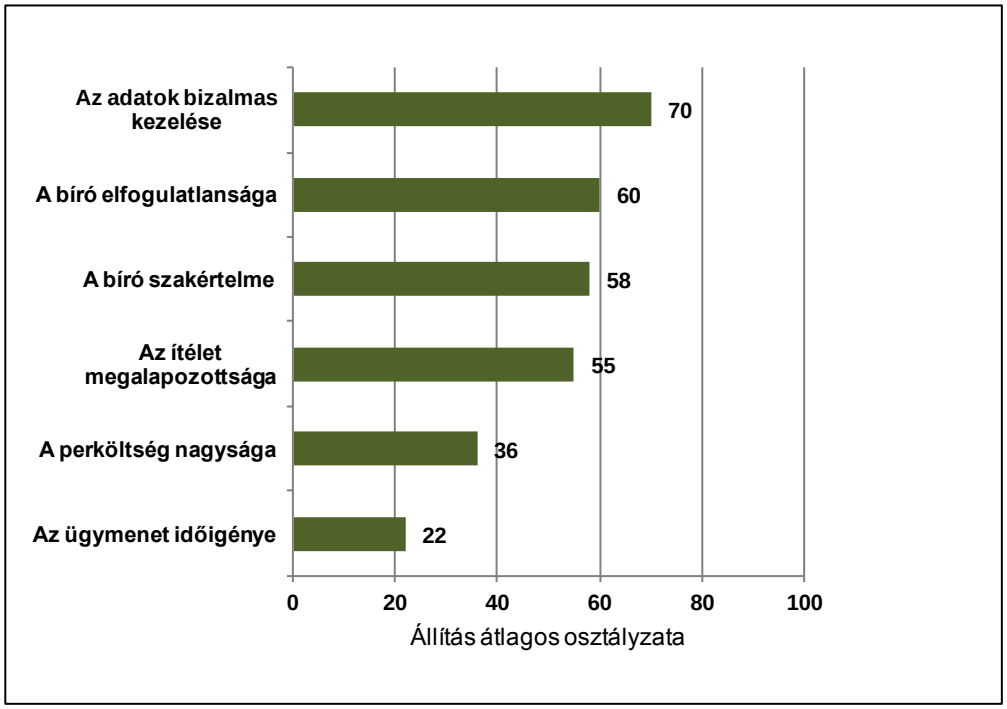

Forrás: GVI, Esetszám:N=216
Megjegyzés: A válaszadók egytől ötig adhattak osztályzatot, ahol az egy jelentette a „nagyon rossz", az öt pedig a „nagyon jó" véleményeket. Ezeket a véleményeket 100-as skálára vetítettük.

A megkérdezettek többsége szerint jelentős szerepet játszik az ügymenet várható időigénye abban, hogy a cégek nem terelik bírósági útra vitás ügyeiket, azok aránya nagyon alacsony, akik szerint az ügymenet időigényének egyáltalán nincs fontos szerepe ebben. 2012-re ugyan jelentősen csökkent azon cégek aránya, amelyek szerint szinte mindig jelentős szerepe van a várható időigénynek abban, hogy a cégek nem bírósági úton oldják meg vitás ügyeiket, azonban még így majdnem a válaszadók egyharmada így vélekedik. Ráadásul, azoknak az aránya, akik szerint gyakran van szerepe e tényezőnek, 10 százalékkal nőtt 2007-hez képest, így 2012-ben már majdnem a megkérdezettek fele ezt a válaszlehetőséget jelölte. Mindkét évben válaszadók kicsit több mint egytizede vélte úgy, hogy az időtényező csak néha jut szerephez. Azok pedig, akik szerint egyáltalán nincs jelentősége mindkét évben a válaszadók igen kis hányadát (4 és 5 százalék) tették ki.

Az adatok tehát arra mutatnak, hogy a magyar vállalkozások, ha nem bíznak az állami bíróságokban, akkor e véleményüket a lassú bírósági ítélkezési gyakorlat

miatt alakítják ki. Ez a tényező az, amely elbizonytalanítja a cégeket abban, hogy egy vitás ügyet jogi útra tereljenek, azaz igénybe vegyék az állam által biztosított eljárást, és intézményeket (állami bíróságok).

4.1.4. ábra: Vállalatok véleménye a bírósági ügymenet várható időigényének szerepéről abban, hogy a cégek nem terelik bírósági útra vitás ügyüket

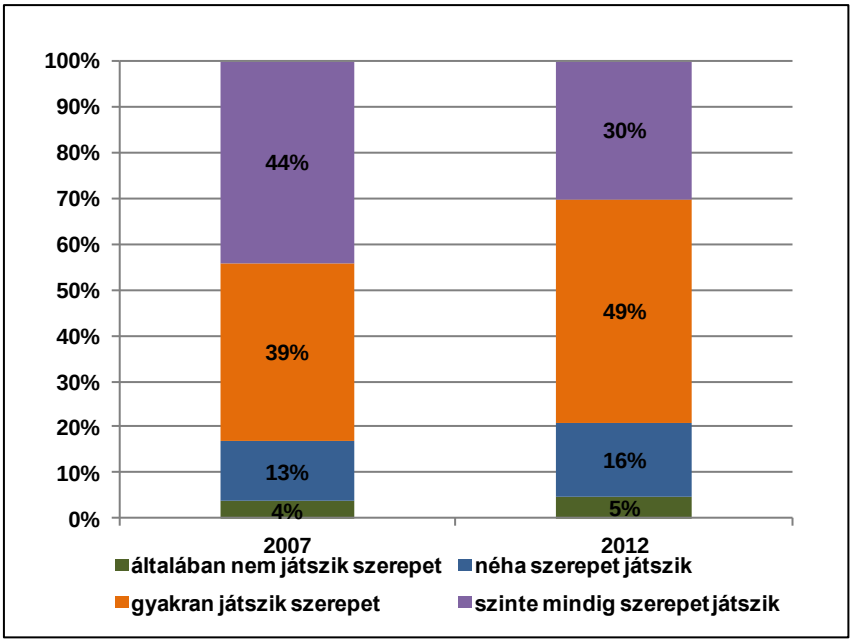

Forrás: GVI, Esetszám:N_{2007}=177; N_{2012}=216

4.2. Az MKIK mellett szervezett Választottbíróság ismertsége

2007-ben a cégek majdnem kétharmada (63 százalék) hallott már a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara mellett szervezett Választottbíróságról, 2012-ben ez az arány csak 50 százalék.

4.2.1. ábra: A Választottbíróság ismertsége

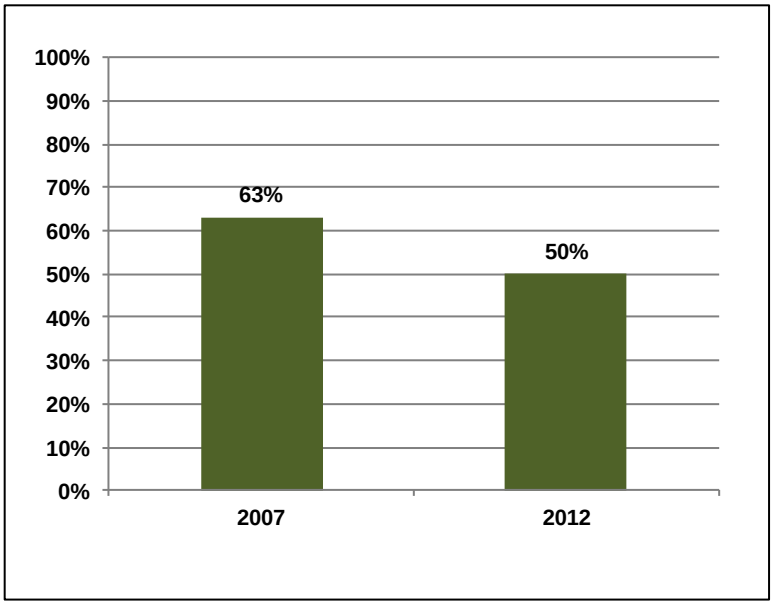

Forrás: GVI, Esetszám: N_{2007}=185, N_{2012}=216

2007-ben a válaszadók legnagyobb aránya – 55 százaléka – kamara munkatársától hallott a Választottbíróságról, ez az arány 2012-ben 7 százalék volt. Mindkét évben a válaszadók közel egynegyede a médiából ismeri a Választottbíróságot.

4.2.2. ábra: Választottbíróság ismertségének forrása

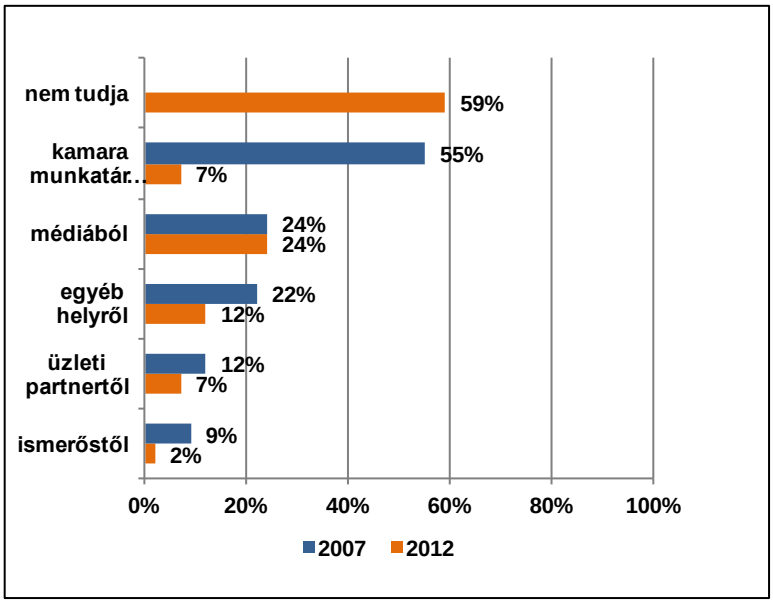

Forrás: GVI, Esetszám: N_{2007}=112, N_{2012}=106

A cégek 27 százaléka tudta, hogy a Választottbíróság folytathat olyan speciális Választottbírósági eljárást (gyorsított eljárást), amelyben a felek által megjelölt egyesbíró – akár tárgyalás megtartása nélkül – lehetőség szerint 100 napon belül ítéletet hoz.

4.2.3. ábra: Gyorsított eljárások ismertsége (2012)

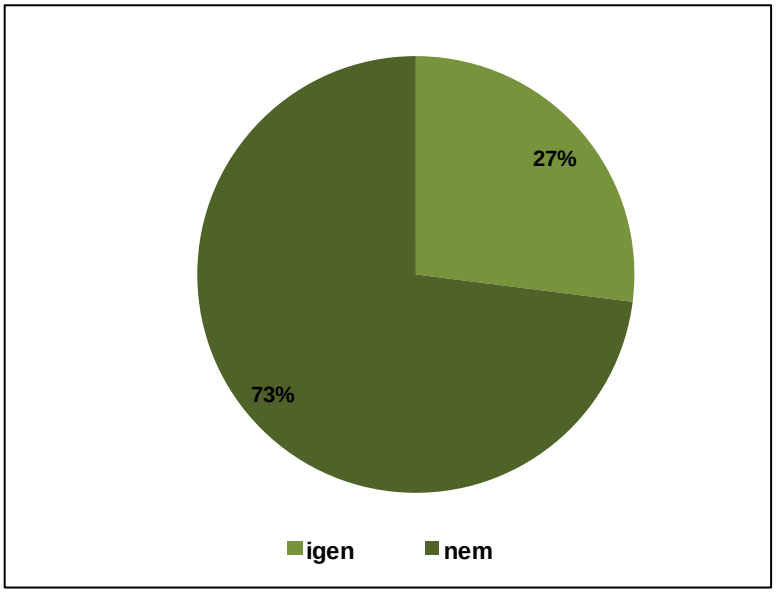

Forrás: GVI, Esetszám: N=216

A cégek 30 százaléka tudta azt, hogy a Választottbíróság nemcsak Választottbírósági eljárásokat, hanem egyeztető-közvetítő eljárásokat is lefolytathat.

4.2.4. ábra: Egyeztető-közvetítő eljárások ismertséggel? (2012)

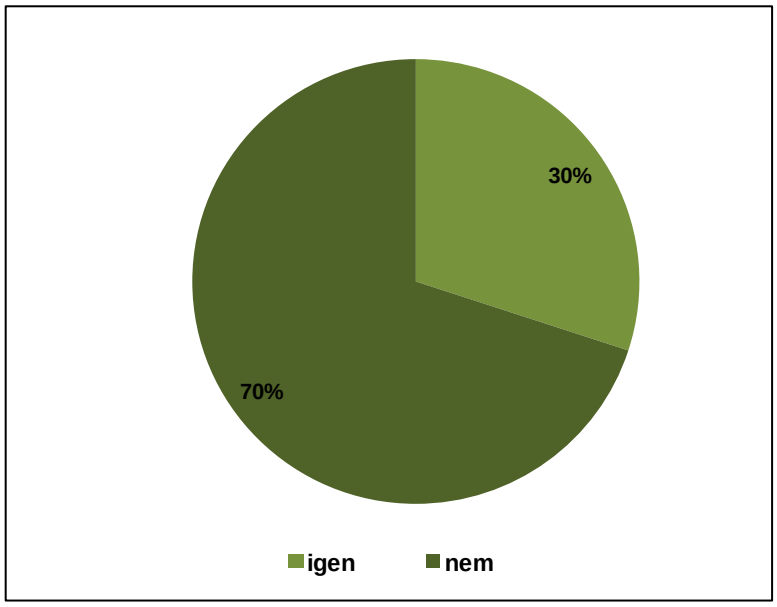

Forrás: GVI, Esetszám: N=216

A cégek 76 százaléka igénybe venné a Választottbíróság által javasolt egyeztető-közvetítő eljárást vitás ügy esetén a per megindítása előtt.

4.2.5. ábra: Egyeztető-közvetítő szolgáltatás igénybevételi szándéka (2012)

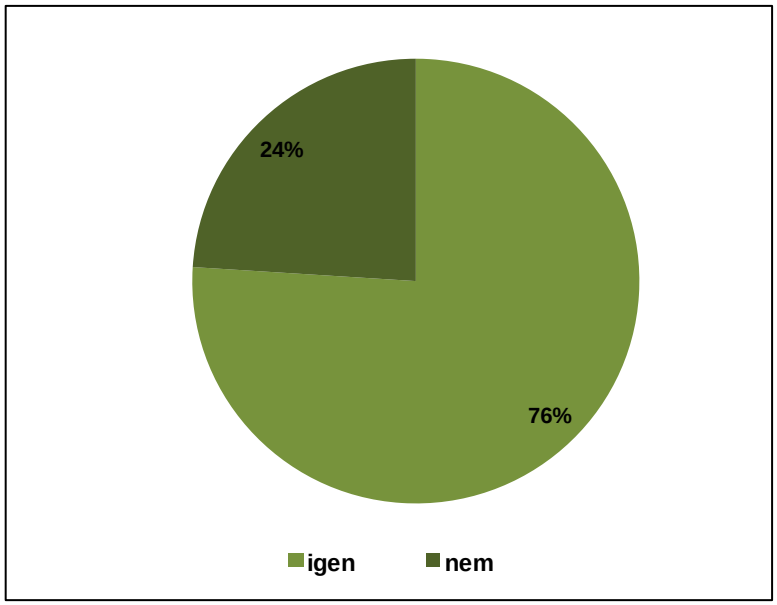

Forrás: GVI, Esetszám: N=216

4.3. A Választottbíróság megnevezése peres ügy esetén

2007-ben a cégek 30 százaléka nyilatkozott úgy, hogy volt már olyan szerződése, amelyben a Választottbíróságot jelölték meg az esetleges vitás ügyek eldöntésére, 2012-ben ez az arány jelentősen csökkent 18 százalékra.

4.3.1. ábra: Választottbíróság megnevezése a szerződésekben

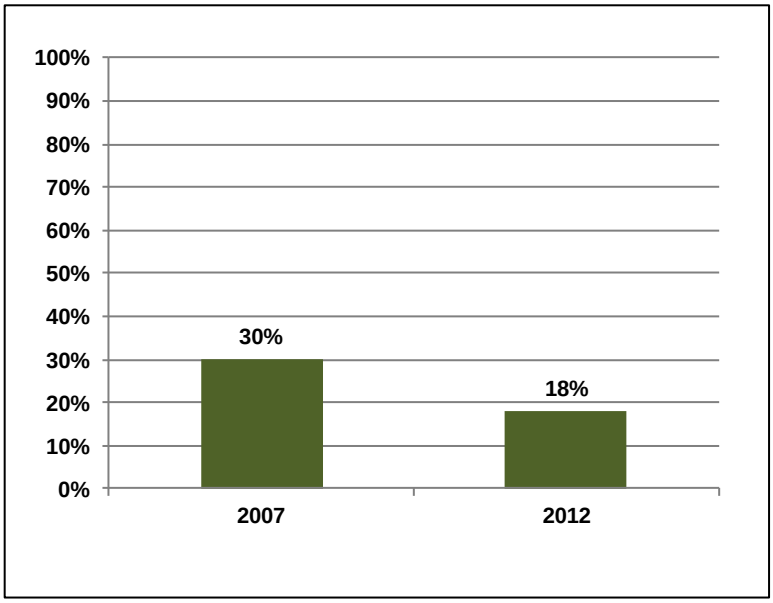

Forrás: GVI, Esetszám:N_{2007}=112, N_{2012}=106

Mindkét évben a válaszadók közel kétharmada az állami bírósághoz fordult vitás ügy esetén. Ezzel szemben, a megkérdezettek csupán 5 százaléka fordult a Választottbírósághoz 2007-ben, ez az arány 2012-re 10 százalékra növekedett.

4.3.2. ábra: Vitás ügyek az állami és a Választottbíróság előtt

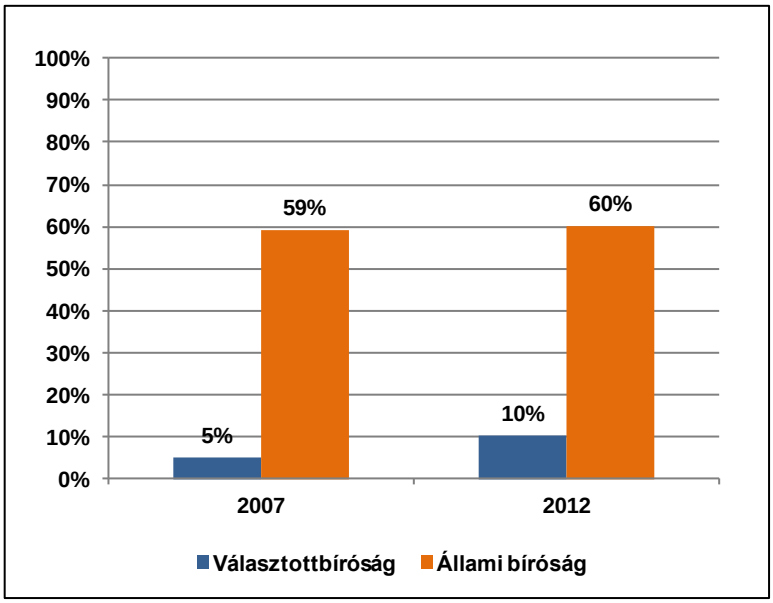

Forrás: GVI, Esetszám: N_{2007}=102, N_{2012}=103

4.4. A Választottbíróság presztízse

A válaszadók összehasonlították az állami és a Választottbíróság működését abból a szempontból, hogy melyik bíróság gyorsabb; melyik olcsóbb; melyik hozza nagyobb szakértelemmel az ítéleteit; melyiket jellemzi nagyobb diszkréció; melyik ítéleteit lehet nemzetközi helyzetben jobban végrehajtani.

A válaszadók 50 százaléka a Választottbíróságot gyorsabbnak tartja az állami bíróságoknál, ezzel ellentétes véleménye csak a cégek 2 százalékának volt. A válaszadók nagyobb aránya a költségek, a diszkréció és a szakértelem esetében is a Választottbíróság mellett döntött. Viszont a megkérdezettek nagyobb aránya úgy véli, hogy az állami bíróság ítéleteit lehet nemzetközi viszonylatban jobban végrehajtani. Ezzel együtt fontos kiemelni, hogy a megkérdezettek jelentős aránya nem tudott válaszolni a két bíróságot a fenti szempontok szerint összehasonlító kérdésekre.

4.4.1. ábra: Az állami és Választottbíróság összehasonlítása (2012)

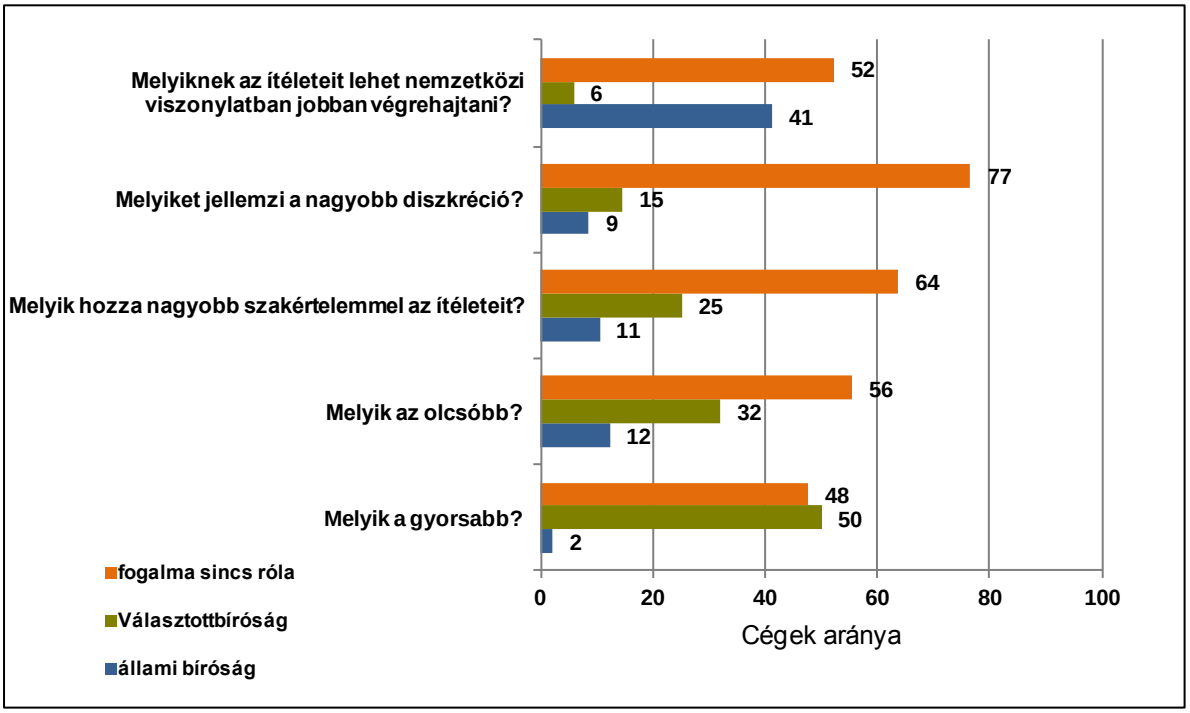

Forrás: GVI, Esetszám: N=216

2007-ben a megkérdezett cégek 57 százaléka állította azt, hogy kikötné a szerződésben a Választottbíróság kizárólagos hatáskörét és illetékességét – kizárva ezzel az állami bíróság igénybevételét – abban az esetben, ha fontos szerződést kötne. 2012-ben már csupán a cégek 47 százaléka nyilatkozott úgy, hogy kikötné a Választottbíróság kizárólagos hatáskörét és illetékességét ilyen esetben.

4.4.2. ábra: A válaszadók álláspontja a Választottbíróság kizárólagos hatáskörével és illetékességével kapcsolatban

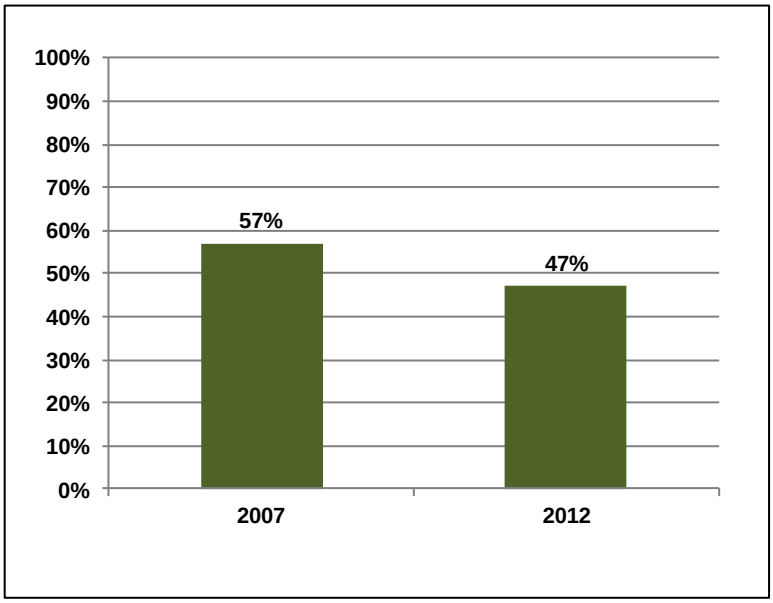

Forrás: GVI, Esetszám: N_{2007}=185, N_{2012}=216

Azok a megkérdezettek, akik nem kötnék ki a Választottbíróság kizárólagos hatáskörét és illetékességét, válaszukat legnagyobb arányban (2007: 41 százalék, 2012: 45 százalék) azzal indokolták, hogy nem ismerik, illetve nem tudják, hogyan működik. Vagyis a Választottbíróság elutasításában elsősorban az játszik szerepet, hogy a válaszadók nem ismerik a Választottbíróság működését, nem pedig az, hogy negatív tapasztalataik lennének. Mindkét évben a válaszadók több, mint egyötöde azzal érvelt, hogy jobban bízik az állami bíróság ítéletében. 2007-ben még a válaszadók 24 százaléka említette, hogy könnyebb végrehajtani az állami bíróság ítéletét, 2012-ben már csak 10 százalék említette ezt. 2007-ben a válaszadók 11 százaléka azt állította, hogy elutasításának hátterében az áll, hogy nem tudja, hogyan kell a Választottbírósághoz fordulni, 2012-ben ezzel ezt az érvet már a megkérdezettek 17 százaléka említette. Továbbá, a válaszadók egytizede egyéb okra hivatkozott. 2007-ben még csupán a válaszadók 3 százaléka említette, hogy az

állami bíróság bírósági gyakorlata kedvezőbb, 2012-ben ez az arány már 17 százalékra nőtt. 2007-ben a megkérdezettek majdnem egytizede úgy vélte, hogy a Választottbíróság igénybe vétele túl sokba kerül, 2012-ben már csupán 3 százalék említette ezt a tényezőt. A Választottbíróságot elutasítók nagyon kis hányada hivatkozott a lassúságra, illetve arra, hogy messzire kell utazni.

4.4.3. ábra: A Választottbíróság elutasításának oka

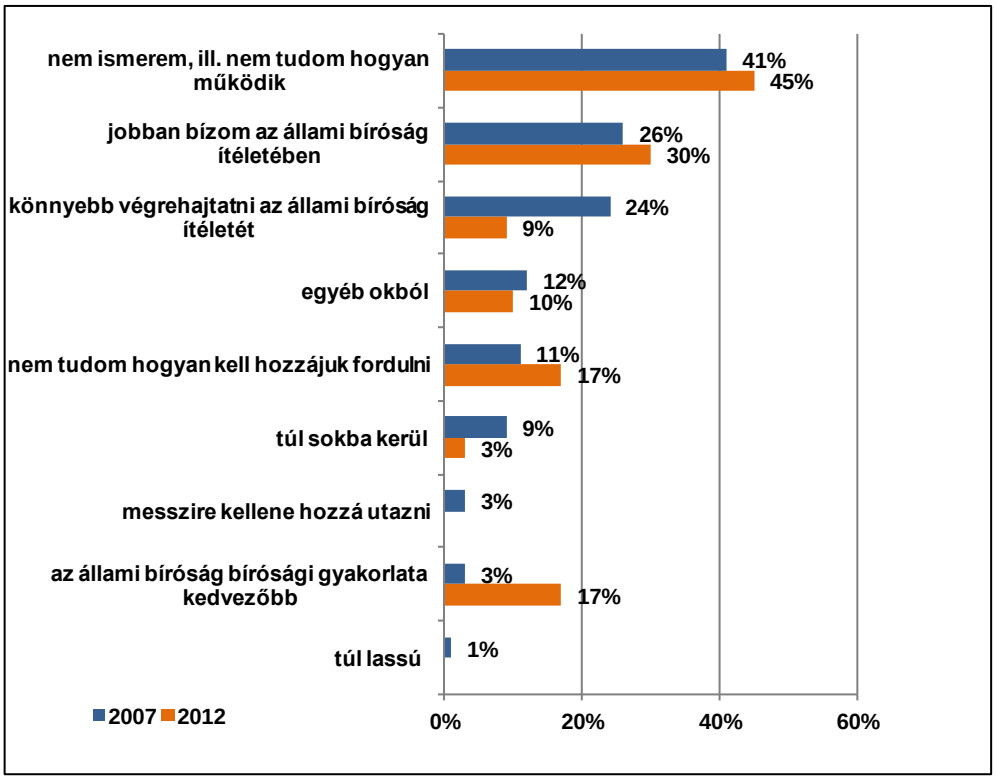

Forrás: GVI, Esetszám: N_{2007}=67, N_{2012}=109

5. Következtetések

Az elemzés eredményei arra mutatnak, hogy az állami bíróságok hatékonysága nem változott jelentősen az elmúlt tíz évben. A bíróságok hatékonyságának egyik mutatójának az ügyhátralék arányát tekintettük. Eredményeink szerint Magyarországon minden bírósági szinten magasnak tekinthető az ügyhátralék aránya, mivel mindhárom bírósági szinten a beérkezett ügyek legalább egyötöde folyamatban maradt az év végén 1999 és 2011 között. Továbbá, az ügyhátralék jelentős csökkenése sem figyelhető meg a vizsgált bírósági szinteken. Az egyetlen bírósági szint, ahol az ügyhátralék arányának kis mértékű javulását tapasztaltuk, az ítélőtáblák szintje, ahol a növekedő ügyforgalom ellenére, 2008 óta sikerül az év végén folyamatban maradt ügyek arányát csökkenteni, azonban az ügyhátralék aránya még így is meghaladta az egyötödöt.

A hatékonyság másik mutatójaként az ügyek befejezéséhez szükséges időtartamot alkalmaztuk. E tekintetben sem tapasztalható a bíróságok hatékonyságának javulása a vizsgált időszakban.

A fenti eredmények kapcsán fontos kiemelni, hogy az állami bíróságok által szolgáltatott adatok alapján hatékonyságuk pontosabb becslésére nincs lehetőség, mivel az ügyek befejezésével kapcsolatban csak azt közlik, hogy egy-egy bírósági szint lezárt-e egy ügyet, azt pedig nem, hogy az ügy valóban befejeződött-e vagy például csak egy másik szintre vagy jogi fórumra került. Az állami bíróságok adatközlése azért is problematikus, mert elemi szintű (azaz ügyszintű) adatokat nem tesznek elérhetővé. Továbbá, a jelenlegi adatközlési gyakorlat jellegéből adódóan az adatok elemzése is csak közvetetten, az eredetileg közölt adatok aggregálása és egységes szerkezetbe való átalakítása után, és csak korlátozott elemzési célok esetében végezhető el.

A vállalkozások körében végzett kérdőíves kutatásunk egyik fő megállapítása, hogy a Választottbíróság ismertsége 2007 és 2012 között jelentősen csökkent. 2007-ben még a válaszadók 63 százaléka hallott a Választottbíróságról, 2012-ben már csak 50 százalékuk. Ennek kapcsán lényeges az, hogy azok a megkérdezettek, akik nem értettek egyet azzal, hogy kikössék a Választottbíróság kizárólagos hatáskörét

jelentős szerződések esetében, elutasításukat legnagyobb arányban azzal indokolták, hogy nem ismerik a Választottbíróságot, annak működését.

A kérdőíves kutatás másik fő megállapítása, hogy a magyar cégek körében a Választottbíróság megítélés pozitívabb, mint az állami bíróságoké. A megkérdezettek szerint a Választottbíróság gyorsabb, olcsóbb, diszkrétebb és nagyobb szakértelemmel rendelkezik, mint az állami bíróságok. Az állami bíróságokat egyetlen szempont mentén ítélik meg pozitívabban: a válaszadók úgy vélik, hogy nemzetközi viszonylatban az állami bíróság ítéleteit lehet jobban végrehajtani.

Melléklet

M1. Az állami bíróságok adatközlésének problémái

A http://www.birosag.hu/engine.aspx?page=Birosag_Statisztikak honlapon a következő adatokhoz férhetünk hozzá[10]:

(1.) 2 db pdf formátumú fájl, amelyek A BÍRÓSÁGI ÜGYFORGALOM 2011. ÉVI ADATAI, illetve a A BÍRÓSÁGI ÜGYFORGALOM 2010. ÉVI ADATAI címet kapták

(2.) 3 db pdf formátumú fájl, amelyek A helyi bíróságokhoz, törvényszékekhez és az ítélőtáblákhoz érkezett peres ügyek alakulása; A helyi bíróságok, törvényszékek és az ítélőtáblák befejezett peres ügyeinek alakulása; A helyi bíróságokon, törvényszékeken és az ítélőtáblákon az időszak végén folyamatban maradt peres ügyek alakulása címet kapták

(3.) 2 db pdf formátumú fájl, amelyek Az eljárás időtartama a helyi bíróságokon, törvényszékeken és az ítélőtáblákon 2012. I. félévben befejezett peres ügyekben; Az eljárás időtartama a helyi bíróságokon, törvényszékeken és az ítélőtáblákon 2012. június 30-án folyamatban maradt peres ügyekben címet kapták

(4.) 102 db excel formátumú fájl, amelyek a 2004-2012 közötti időtartamra vonatkozóan közlik a féléves, illetve az évvégi adatokat, minden félévhez/évhez tartozik egy összefoglaló fájl, illetve bírósági szintenként egy-egy fájl (a törvényszékek esetében külön fájlban közlik az elsőfokú és a fellebbezett ügyeket)

A továbbiakban a fent említett statisztikai adatokkal kapcsolatos problémákat vázoljuk.

[10] *2013. jan.1-jétől megújult a www.birosag.hu honlap, ennek keretein belül a korábbi statisztikákat is lecserélték (ld. http://www.birosag.hu/kozerdeku-informaciok/statisztikai-adatok/orszagos-statisztikai-adatok), az új fájlok már kizárólag – tartalomjegyzék nélküli – pdf formátumú dokumentumok, vagyis az elemzésük nehézségeket vet fel. Az új honlapon csak 2009-től érhetőek el az év végi adatok (illetve a 2012-es féléves adatok), és kizárólag az általunk (4.) kategóriába sorolt adatok találhatóak meg, a többi – (1.), (2.) és (3.) kategória – ezen az oldalon már nem elérhető. Tartalmilag az új honlapon található adatok azonosak az általunk (4.) kategóriába sorolt adatokkal.*

Adatközlés elemezhetetlen (pdf) formában

.A pdf formátummal kapcsolatos elsődleges probléma, hogy egy statisztikai elemzéshez a pdf fájlban közölt adatokat először rendszerezni kell és újra beírni egy excel fájlba. Csak ezután válik lehetségessé bármilyen statisztikai elemzés. A rendszerezés és az adatok beírása közben a felhasználók hibákat ejthetnek.

Nehezen áttekinthető, elemezhető adatközlési gyakorlat

A „Bírósági ügyforgalom" (1.) pdf fájlok 2010-re és 2011-re vonatkozóan érhetők el. Az alábbiakban csak 2011-ről fogunk írni – a 2010-es adatok szerkezete ezzel megegyezik. A honlap az év adatait nyolc darab pdf fájlban közli. Az első pdf fájl egy tartalomjegyzék, amely nem tartalmaz oldalszámokat, csak ábraszámokat: például helyi bíróságok 1.1.-1.47.; munkaügyi bíróságok 2.1.-2.26. A 265 oldalas pdf fájlhoz a tartalomjegyzék csak a fő egységeket különíti el, és mindössze tíz címet tartalmaz. Például „a helyi bíróságok" az egy cím a tízből, és egy 48 oldalas pdf fájlra vonatkozik. A tartalomjegyzéket tartalmazó pdf fájlon kívül a többi pdf fájl semmilyen tartalomjegyzéket nem tartalmaz. Így meglehetősen megnehezíti az eligazodást a felhasználók számára. A pdf fájlok tartalmáról semmi nem derül ki, nincs hozzájuk leírás, az alkalmazott kategóriák definíciói hiányoznak, például a „helyi bíróságok"-ra vonatkozó itt közölt adatokról nem lehet tudni, hogy miben különböznek az excel fájlokban közölt adatoktól.

A 102 db excel formátumban közölt adatokkal (4.) kapcsolatban több probléma is felmerül: a fájlokban számos esetben nem tüntetik fel, hogy milyen ügyeket értenek bele az egyes kategóriákba; semmilyen leírás nem tartozik a fájlokhoz; nincs tartalomjegyzék. Ezek a nehézség jól jellemzik a http://www.birosag.hu/ lapon közölt adatok korlátait. A kategóriákkal kapcsolatos problémát egy konkrét példán keresztül mutatjuk be:

Egy adott félév/év bírósági statisztikái a következő címekkel ellátott excel fájlokból állnak:

1. A bíróságok összefoglaló adatai

2. A helyi bíróságok ügyforgalmi adatai

3. A megyei bíróságok ügyforgalmi adatai

4. Elsőfokú ügyek

5. Fellebbezett ügyek

6. Az ítélőtáblák ügyforgalmi adatai

7. Legfelsőbb Bíróság ügyforgalmi adatai

Az 1-es excel 1-es munkalapján szerepel, hogy hány ügy érkezett összesen az adott időszakban a helyi bíróságokra és a törvényszékekre, majd abban az excelben a többi munkalapon csak a peres ügyek adatai szerepelnek, vagyis nem derül ki, hogy a többi ügyről miért nem esik szó, illetve nem tudjuk meg, hogy mit értenek összes ügy alatt. Ehhez meg kell nyitnunk a 2-es, 3-as és 4-es excelt, amelyekből kiderül, hogy az 1-es excel 1-es munkalapján az összes ügy alatt a peres és nem peres ügyeket értik. A megfelelő – a tájékozódást segítő – összefoglaló táblázatok hiánya általános jellemzője az itt tárgyalt adatbázisnak.

További probléma, hogy az 1-es excel, amely *A bíróságok összefoglaló adatai* címet kapta kizárólag a helyi bíróságok és a törvényszékek összefoglaló adatait tartalmazza, az ítélőtáblák és a Kúria összefoglalói adatai ebben az excelben nem szerepelnek.

Az ítélőtáblák adatait tartalmazó excel esetében gondot okoz az is, hogy négyféle érkezett ügytípus szerepel a közölt táblázatokban (peres, nem peres, egyéb és felülvizsgálati), de az nem derül ki, hogy például az egyéb ügyek és a felülvizsgálati ügyek beletartoznak-e a peres vagy a nem peres ügyek kategóriájába. Vagyis alaposabb jogi ismeretek hiányában a táblázatok kategóriának értelmezése nehézségeket vet fel.

Összefoglalva, hiányoznak a tájékozódást segítő leírások, tartalomjegyzékek és az összefoglaló táblázatok.

Az idősoros adatok hiánya és előállításuk nehézségei

Idősoros adatokat csak a három darab egy oldalas pdf fájl (2.) közöl. Ezek a helyi bíróságokhoz, törvényszékekhez és az ítélőtáblákhoz érkezett peres ügyekről, a befejezett peres ügyekről és a folyamatban peres maradt ügyekről szólnak. A helyi bíróságok és a törvényszékek fellebbezett ügyeinek esetében 5 kategóriában[11], a törvényszékek elsőfokú ügyeinek és az ítélőtáblák ügyeinek esetében 5 másik kategóriában[12] közlik az adatokat. Ha más idősoros statisztikát szeretnénk készíteni, akkor azokat az excelekből (4.) lehet összeállítani: az adatok külön excel fájlokban szerepelnek évenként és bírósági szintenként, vagyis minden év adatainak összeállításához hat excel fájl adatait kell összerakni (az excelek változó számú munkalapból állnak, egy fájlban 10-20 munkalap szerepel), ami hibákra ad lehetőséget. Ráadásul, a közölt adatokat több esetben csak százalékos formában adják meg, így első lépésben évenként, bírósági szintenként és pertípusonként vissza kell alakítani az adatokat darabszámokra ahhoz, hogy utána bírósági szintenként meg tudjuk nézni, hogy az ügyek milyen arányát milyen időtartam alatt fejezik be. Helyesebb lenne minden esetben az adott kategóriába eső ügyek darabszámát közölni, mivel ez hibákra ad lehetőséget

[11] *büntető, polgári, gazdasági, munkaügyi, szabálysértés*
[12] *büntető, katonai, polgári, közigazgatási, gazdasági*

M2. A vizsgálat kérdőíve

MKIK Gazdaság- és Vállalkozáselemző Intézet

Vállalkozások véleménye a bírósági gyakorlatról

2012. július

A válaszadás önkéntes. Az adatszolgáltatás kizárólag statisztikai célra történik. A kapott információkat a statisztikáról szóló 1993. évi XLVI. Törvény, valamint a személyes adatok védelmére és a közérdekű adatok nyilvánosságára vonatkozó 1992. évi LXIII. Törvény értelmében bizalmasan kezeljük.

1. A vállalkozás helyének irányítószáma:

☐☐☐☐

2. A cég megnevezése:
……..

3. A cég fő tevékenysége alapján melyik ágazatba tartozik?

☐**-11** FELDOLGOZÓIPAR
☐**-31** VILLAMOSENERGIA-, GÁZ-, GŐZ-, VÍZELLÁTÁS
☐**-32** ÉPÍTŐIPAR
☐**-33** KERESKEDELEM, JAVÍTÁS
☐**-34** SZÁLLÁSHELY-SZOLGÁLTATÁS, VENDÉGLÁTÁS
☐**-35** SZÁLLÍTÁS, RAKTÁROZÁS, POSTA, TÁVKÖZLÉS
☐**-36** PÉNZÜGYI KÖZVETÍTÉS
☐**-37** INGATLANÜGYLETEK, GAZDASÁGI SZOLGÁLTATÁS
☐**-38** KÖZIGAZGATÁS, VÉDELEM; KÖTELEZŐ TÁRSADALOMBIZTOSÍTÁS
☐**-39** OKTATÁS
☐**-40** EGÉSZSÉGÜGYI, SZOCIÁLIS ELLÁTÁS
☐**-41** EGYÉB KÖZÖSSÉGI, SZEMÉLYI SZOLGÁLTATÁS

42 EGYÉB ÁGAZAT, éspedig: ☐

4. Jelenleg hány főt foglalkoztat a cég?

1 – 1-9 fő között
3 – 10 – 19 fő között
2 – 20 – 49 fő között
3 – 50 – 250 fő között
4 – 250 fő felett

5. Hozzávetőlegesen mekkora volt a cég összes nettó árbevétele *2011-ben*? Kérem, sorolja be a megfelelő kategóriába!

1 – 20 millió forint alatt
2 – 20 és 50 millió között
3 – 50 és 100 millió között
4 – 100 és 250 millió között
5 – 250 és 500 millió között
6 – 500 millió és egy milliárd között
7 – egy és tízmilliárd forint között
8 – tízmilliárd forint felett
9 – nem tudja

6. A vállalkozás (telephely) teljes értékesítéséből kb. hány százalékot tett ki az *export részaránya 2011-ben*?

☐☐☐ % 999 – nem tudja

7. Mekkora a külföldi tőke aránya hozzávetőlegesen a cég jegyzett tőkéjén belül?

☐☐☐ % 999 – nem tudja

8. A Magyar Kereskedelmi és Iparkamara mellett szervezett Választottbíróság olyan alternatív vitarendezési fórum (független bíróság), amelyre a vitázó felek rábízhatják jogvitájuk eldöntését. A választottbírók rendelkezhetnek az adott ügy elbírálásához szükséges különleges ismeretekkel. A Választottbíróság eljárása egyfokú, fellebbezésnek helye nincs. A Választottbíróságok döntéseit az állam elismeri és végrehajtja. Hallott Ön már a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara mellett szervezett Választottbíróságról?

☐-1 – nem ☐-2 – igen

HA HALLOTT MÁR RÓLA:

8.a. Honnan hallott a Választottbíróságról?

TÖBB VÁLASZT IS MEGJELÖLHET!

☐-1 – kamarai munkatárstól ☐-2 – üzleti partnertől
☐-3 – ismerőstől ☐-4 – médiából

5 – egyéb helyről, éspedig: ***ÍRJA BE!***	

8.b. Volt-e már a vállalatnak olyan szerződése, amelyben a Választottbíróságot jelölték meg a teljesítéssel kapcsolatos esetleges vitás ügyek eldöntésére?

☐-1 – volt ☐-2 – nem volt

8.1.Tudja-e, hogy a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara mellett szervezett Választottbíróság lefolytat olyan speciális választottbírósági eljárást (gyorsított eljárást), amelyben a felek által megjelölt egyesbíró akár tárgyalás megtartása nélkül lehetőség szerint 100 napon belül ítéletet hoz?

☐-1 – igen ☐-2 – nem

8.2. Tudja-e hogy a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara mellett szervezett Választottbíróság nemcsak választottbírósági eljárásokat, hanem egyeztető-közvetítő eljárásokat is lefolytat?

☐-1 – igen ☐-2 – nem

9. <u>Az elmúlt 5 év során</u> volt-e valamelyik üzleti partnerével a szerződésükben foglaltakkal kapcsolatos vitás ügye, például azért mert az egyik fél nem megfelelő minőségben, vagy nem időben teljesített, vagy mert nem fizetett időben?

☐-1 – volt ☐-2 – nem volt → **HA AZ ELMÚLT 5 ÉVBEN NEM VOLT VITÁS ÜGYE, A 15. KÉRDÉSTŐL FOLYTASSA A VÁLASZADÁST!**

HA VOLT VITÁS ÜGYE:

9.1. Kb. hány vitás ügye volt az elmúlt 5 évben a szerződésben foglaltakkal kapcsolatban?

körülbelül ☐ db

9.2. Előfordult, hogy állami bíróság elé vitték a vitás ügyet?

☐-1 – igen ☐-2 – nem

HA ÁLLAMI BÍRÓSÁG TÁRGYALTA AZ ÜGYÉT

9.2.a. Legutoljára mikor fordult elő, hogy vitás ügyét állami bíróság elé vitte?

DÁTUM: ☐ évben

9.2.b. Legutóbb mennyire volt elégedett vagy elégedetlen az állami bírósággal a következő szempontok szerint? Ötös osztályzatot adjon, ha nagyon elégedett volt, és 1-est, ha egyáltalán nem volt elégedett a Választottbírósággal.

	5 = nagyon elégedett 1 = nagyon elégedetlen				
1. A bíró szakértelme	☐-5	☐-4	☐-3	☐-2	☐-1
2. A bíró elfogulatlansága	☐-5	☐-4	☐-3	☐-2	☐-1
3. Az ügymenet időigénye	☐-5	☐-4	☐-3	☐-2	☐-1
4. A perköltség nagysága	☐-5	☐-4	☐-3	☐-2	☐-1
5. Az adatok bizalmas kezelése	☐-5	☐-4	☐-3	☐-2	☐-1

10. Előfordult már valaha, hogy a szerződésben foglaltakkal kapcsolatos vitás ügyüket <u>Választottbíróság elé</u> vitték?

☐-2 – nem ☐-1 – igen

HA VÁLASZTOTTBÍRÓSÁG TÁRGYALTA AZ ÜGYÉT

10.a Legutoljára mikor fordult elő, hogy vitás ügyüket Választottbíróság elé vitték?

DÁTUM: ☐ évben

10.b. Melyik Választottbíróság elé vitték a vitás ügyüket?

1. **Magyar Kereskedelmi és Iparkamara mellett szervezett Választottbíróság**
2. **más magyar állandó Választottbíróság**
3. **az adott ügy eldöntésére összeállt (eseti) Választottbíróság**
4. **külföldi Választottbíróság**

10.c. Legutóbb mennyire volt elégedett vagy elégedetlen a Választottbírósággal a következő szempontok szerint? Ötös osztályzatot adjon, ha nagyon elégedett volt, és 1-est, ha egyáltalán nem volt elégedett az állami bírósággal.

	5 = nagyon elégedett 1 = nagyon elégedetlen				
a. A választottbíró szakértelme	☐-5	☐-4	☐-3	☐-2	☐-1
b. A választottbíró elfogulatlansága	☐-5	☐-4	☐-3	☐-2	☐-1
c. az ítélet megalapozottsága	☐-5	☐-4	☐-3	☐-2	☐-1
d. Az ügymenet időigénye	☐-5	☐-4	☐-3	☐-2	☐-1
e. A perköltség nagysága	☐-5	☐-4	☐-3	☐-2	☐-1
f. Az adatok bizalmas kezelése	☐-5	☐-4	☐-3	☐-2	☐-1

11. Volt már <u>lezárult</u> vitás ügye az elmúlt 5 évben?

☐-1 – volt ☐-2 – nem volt → **HA NEM VOLT LEZÁRULT ÜGYE AZ ELMÚLT 5 ÉVBEN, A 15. KÉRDÉSTŐL FOLYTASSA A VÁLASZADÁST!**

↓

12. *HA VOLT MÁR LEZÁRULT ÜGYE:*
Gondoljon a legtovább elhúzódó, már lezárult vitás ügyére! Mennyi ideig tartott ez?

A legtovább elhúzódó jogvitánk ☐ hónapig tartott

13. Ez a vitás ügy kb. mekkora összegű követelésről szólt?

☐ Ft értékű követelésről

14. Hogyan sikerült megoldani ezt a vitás ügyet?

☐-1 – megegyeztek az üzleti partnerrel külső segítség igénybevétele nélkül
☐-2 – ügyvéd ismerős segítségével
☐-3 – mediátor (közvetítő) bevonásával
☐-4 – peren kívül egy állami bíróságon
☐-5 – peren kívül a Választottbíróságon
☐-6 – perrel egy állami bíróságon
☐-7 – perrel a Választottbíróságon

HA PERRE KERÜLT SOR

14.a. Mi volt az Ön pozíciója ebben a perben?

☐-1 – alperes ☐-2 – felperes

14.b. Milyen eredménnyel zárult a per az Ön szempontjából

☐-1 – cége a pert megnyerte ☐-2 – cége a pert elvesztette

15. Ismerősei körében tudomása szerint előfordult-e céges szerződésben foglaltakkal kapcsolatos vitás ügy?

☐-2 – nem ☐-1 – igen

HA ELŐFORDULT

15.a. Gondoljon az ismerősi körében legutoljára lezajlott vitás ügyre! Ismerősének hogyan sikerült megoldania vitás ügyét?

☐-1 – megegyeztek az üzleti partnerrel külső segítség igénybevétele nélkül
☐-2 – ügyvéd ismerős segítségével
☐-3 – mediátor (közvetítő) bevonásával
☐-4 – peren kívül egy állami bíróságon
☐-5 – peren kívül a Választottbíróságon
☐-6 – perrel egy állami bíróságon
☐-7 – perrel a Választottbíróságon
☐-9 – nem tudom

15.b. Hogy tudja, mennyi ideig tartott, amíg sikerült az ügyet lezárni? ☐ hónapig

16. Minőségi szempontból érzékeny szerződést köt, amelyből eredően jogvita keletkezhet a partnerrel. Kikötné-e ilyen esetben a szerződésben Választottbíróság kizárólagos hatáskörét és illetékességét, kizárva ezzel az állami bíróság igénybevételét?

☐-1 – igen ☐-2 – nem

HA NEM AKKOR A 17A KÉRDÉSTŐL FOLYTASSA A VÁLASZADÁST!

17. Ezen belül kikötné-e ilyen esetben a szerződésben a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara mellett szervezett Választottbíróság kizárólagos hatáskörét és illetékességét, kizárva ezzel az állami bíróság igénybevételét?

☐**-1 – igen** ☐**-2 – nem**

17.a. Miért nem fordulna a Választottbírósághoz?

TÖBB VÁLASZT IS MEGJELÖLHET!

☐-1 – nem ismerem, nem hallottam róla, nem tudom hogyan működik
☐-2 – nem tudom hogyan kell hozzájuk fordulni
☐-3 – messzire kellene hozzá utazni
☐-4 – könnyebb végrehajtatni az állami bíróság ítéletét
☐-5 – túl sokba kerül
☐-6 – túl lassú
☐-7 – az állami bíróság bírósági gyakorlata kedvezőbb
☐-8 – jobban bízom az állami bíróság ítéletében

☐-9 – egyéb okból, éspedig: ***ÍRJA LE***!		

18. Mondjon véleményt a kétféle bíróságról a következő táblázat segítségével! Akkor is válaszolja meg a kérdéseket, ha nincs közvetlen tapasztalata a bíróságok működéséről!

	állami bíróság	választottbíróság	fogalmam sincs róla
a. Melyik a gyorsabb?	☐-1	☐-2	☐-3
b. Melyik az olcsóbb?	☐-1	☐-2	☐-3
c. Melyik hozza nagyobb szakértelemmel az ítéleteit?	☐-1	☐-2	☐-3
d. Melyiket jellemzi a nagyobb diszkréció?	☐-1	☐-2	☐-3
e. Melyiknek az ítéleteit lehet nemzetközi viszonylatban jobban végrehajtani?	☐-1	☐-2	☐-3

19. Milyen az Ön véleménye az állami bíróságokról a gazdasági ügyek tekintetében?

Milyen az Ön véleménye az állami bíróságok esetében …	5 = nagyon jó 1 = nagyon rossz				
a. a bírók szakértelméről?	☐-5	☐-4	☐-3	☐-2	☐-1
b. a bírók elfogulatlanságáról?	☐-5	☐-4	☐-3	☐-2	☐-1
c. az ítéletek megalapozottságáról?	☐-5	☐-4	☐-3	☐-2	☐-1
d. az ügymenet időigényéről?	☐-5	☐-4	☐-3	☐-2	☐-1
e. a perköltség nagyságáról?	☐-5	☐-4	☐-3	☐-2	☐-1
f. az adatok bizalmas kezeléséről?	☐-5	☐-4	☐-3	☐-2	☐-1

20. Ön szerint általában hány hónapig tart az állami bíróságokon egy gazdasági ügy tárgyalása a kereset benyújtásától a jogerős ítélet meghozataláig?

☐ hónapig

21. Amikor a cégek nem terelik bírósági útra a vitás ügyüket, akkor az Ön véleménye szerint döntésükben milyen gyakran játszik szerepet az ügymenet várható időigénye?

A bírósági út lehetőségének elvetésében az ügymenet várható időigénye …

☐-1 – általában nem játszik szerepet,
☐-2 – néha szerepet játszik,
☐-3 – gyakran játszik szerepet,
☐-4 – szinte mindig szerepet játszik.

22. Fordult-e már vitás ügyében a per megindítása előtt közvetítőhöz?

☐-1 – igen ☐-2 – nem

23. Igénybe venné-e a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara mellett szervezett Választottbíróság által javasolt egyeztető-közvetítő eljárást vitás ügyében a per megindítása előtt?

☐-1 – igen ☐-2 – nem

22. Köszönjük válaszait! Segítségét azzal is szeretnénk megköszönni, hogy ingyenesen megküldjük Önnek a felmérés értékelésének rövid összefoglalóját. Igényli ezt?

☐-1 – igen ☐-2 – nem

Amennyiben a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara mellett szervezett Állandó Választottbíróság tevékenységével kapcsolatosan bármilyen kérdése van, kérjük további tájékoztatásért forduljon a Választottbíróság Titkárságához:
1055 Budapest, Kossuth Lajos tér 6-8.
Lukács Józsefné dr. titkárságvezető
Telefon 47-45-182
Telefax: 47-45-185
e-mail: vb@mkik.hu
valasztottbirosag.mkik.hu

M3. Az állami bíróságok ügyforgalma (peres és nem peres ügyek)

Az állami bíróságokhoz érkezett új ügyek száma bírósági szintenként, db (2004-2011; szabálysértéssel együtt)

	Helyi bíróság	Törvényszék	Összesen
2004	742824	396695	1139519
2005	787396	402476	1189872
2006	864998	418798	1283796
2007	972708	448638	1421346
2008	971293	570849	1542142
2009	1050848	490361	1541209
2010	824132	503300	1327432
2011	513533	541093	1054626

Forrás: Állami bíróságok honlapja: http://www.birosag.hu/engine.aspx?page=Birosag_Statisztikak

Az állami bíróságok folyamatban maradt ügyeinek száma bírósági szintenként, db (2004-2011; szabálysértéssel együtt)

	Helyi bíróság	Törvényszék	Összesen
2004	163684	57668	221352
2005	174325	60945	235270
2006	177062	62259	239321
2007	200398	66023	266421
2008	214932	71281	286213
2009	205565	76998	282563
2010	153902	81312	235214
2011	142793	85018	227811

Forrás: Állami bíróságok honlapja: http://www.birosag.hu/engine.aspx?page=Birosag_Statisztikak

Az állami bíróságok befejezett ügyeinek száma bírósági szintenként, db (2004-2011; szabálysértéssel együtt)

	Helyi bíróság	Törvényszék	Összesen
2004	746913	404587	1151500
2005	776755	406878	1183633
2006	862181	418905	1281086
2007	949372	454315	1403687
2008	956759	560741	1517500
2009	1060215	500662	1560877
2010	875795	520018	1395813
2011	524642	551529	1076171

Forrás: Állami bíróságok honlapja: http://www.birosag.hu/engine.aspx?page=Birosag_Statisztikak